

UCHWAŁA NR 3110/20
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
z dnia 09 grudnia 2020 r.

W SPRAWIE:

Przyjęcie raportu „Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 r.”

NA PODSTAWIE:

art. 14 ust. 1 pkt. 2 oraz art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U.2020.1668 ze zm.) oraz art. 9 ust. 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U.2020.2050), **uchwała się co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się raport pt. „Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 r.”

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ANDRZEJ BĘTKOWSKI

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach
Departament Ochrony Zdrowia

Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii
na terenie województwa świętokrzyskiego w 2019 roku.

Kielce, listopad 2020

Spis treści:

I.	Wprowadzenie	4
1.1.	Charakterystyka sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie świętokrzyskim.....	4
II.	Wybrane wyniki badań „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD).....	7
2.1.	Rozpowszechnienie używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej.....	8
III.	Opis i ocena posiadanych zasobów oraz podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania narkomanii w województwie świętokrzyskim w 2019 r.....	21
3.1.	Środki zastępcze - skala zjawiska.....	21
3.2.	Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.....	22
3.3.	Działalność poradni/ośrodków leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych.....	27
3.4.	Skala zakażeń wirusem HIV i zapadalności na AIDS.....	37
3.5.	Leczenie w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych.....	38
3.6.	Zgony z powodu przedawkowania substancji psychoaktywnych.....	42
3.7.	Synteza działań podejmowanych przez poszczególne samorzady lokalne województwa świętokrzyskiego w 2019 r.....	42
3.7.1.	Informacje ogólne nt. gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom.....	43
3.7.2.	Działania informacyjno-edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach...	44
3.7.3.	Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.....	45
3.7.4.	Profilaktyka.....	47
3.7.5.	Redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna.....	51
3.7.6.	Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.....	51
3.7.7.	Zadania własne gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii.....	53

3.8.	Działania podejmowane w 2019 r. w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.....	54
3.8.1.	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych.....	54
3.8.2.	Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.....	59
3.8.3.	Profilaktyka.....	62
3.8.4.	Prowadzenie redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej poprzez zwiększanie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwe i uzależnionych.....	65
3.8.5.	Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.....	67
3.8.6.	Informacja dotycząca zwalczania przestępczości narkotykowej przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach w 2019 r.....	68
4.	Pomoc społeczna udzielana osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych.....	72
IV.	Rekomendacje eksperta wojewódzkiego ds. informacji o narkotykach i narkomanii sprzyjające kształtowaniu adekwatnej do sytuacji strategii reagowania na problem narkomanii w województwie świętokrzyskim....	76
V.	Streszczenie.....	77
Aneks		
	Spis tabel.....	80
	Spis wykresów.....	82

I. Wprowadzenie

Zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów narkomanii realizowane są w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017–2020. Zjawisko narkomanii w Polsce monitorowane jest na podstawie danych statystycznych, wskaźników, licznych ekspertyz oraz badań ilościowych i jakościowych, które swoim zasięgiem obejmują populację ogólną i społeczności lokalne. Działania związane z monitorowaniem problemu narkotyków i narkomanii od wielu lat jest realizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, co pozwala na obserwację zachodzących zmian i wychwycenie nowo pojawiających się trendów na scenie narkotykowej, dotyczących m.in. zjawiska zażywania dopalaczy.

Niniejsze opracowanie stanowi informację zbiorczą o aktualnych kwestiach związanych z narkomanią na terenie województwa świętokrzyskiego. W dokumencie znalazły się dane pochodzące z/od:

- Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
- Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia,
- podmiotów leczenia uzależnień,
- Komendy Głównej Policji i Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach,
- Aresztu Śledczego w Kielcach,
- Świętokrzyskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Kielcach,
- urzędów miast i gmin z terenu województwa świętokrzyskiego.

1.1. Charakterystyka sytuacji społeczno–gospodarczej w województwie świętokrzyskim w 2019 r.

Województwo świętokrzyskie jest jednym z najmniejszych regionów Polski zarówno pod względem zajmowanej powierzchni, jak i zaludnienia. Najważniejszym potencjałem regionu jest znakomita lokalizacja – niemal w centrum Polski – oraz przestrzeń charakteryzująca się unikatowymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi. Jednocześnie województwo świętokrzyskie to region o niewysokiej gęstości zaludnienia i niskim poziomie urbanizacji.

Niezwykłe urozmaicona budowa geologiczna regionu decyduje o różnorodności przyrodniczo-krajobrazowej i jest swoistą wizytówką województwa świętokrzyskiego. Ta cecha środowiska przyrodniczego powoduje, że województwo jest jednym z głównych

regionów wydobywania surowców skalnych w kraju. Najważniejszymi z gospodarczego punktu widzenia są wapień i margle dla przemysłu cementowego i przemysłu wapienniczego, a także złoża gipsów i anhydrytów. Województwo posiada także znaczne zasoby kamieni budowlanych. Istotnym gospodarczo zasobem są wody lecznicze - siedem złóż w powiecie buskim oraz jedno w powiecie kazimierskim, objęte jest koncesją na wydobywanie. Problemem regionu są niedobory wody, związane z suszami, pogłębiane niską zasobnością w wodę oraz zmianami klimatycznymi, a także dużym zużyciem wody na potrzeby przemysłu.

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi. Występuje bogata szata roślinna, rzadkie zbiorowiska roślinności stepowej, górskiej, bagiennej. W związku z tym świętokrzyskie cechuje największy udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni wśród województw w Polsce. Przedstawione walory przyrodnicze, w tym obecność Gór Świętokrzyskich – jednych z najstarszych gór w Europie, stanowią niezaprzeczalny kapitał województwa, będący czynnikiem sprzyjającym rozwojowi turystyki. Z bogactwa naturalnego i tradycji przemysłowych wynika kolejny potencjał województwa – dziedzictwo kulturowe.

Pozytywnie wyróżniają województwo świętokrzyskie na tle kraju także: dobry poziom edukacji na wszystkich jej szczeblach, dostęp do usług opieki zdrowotnej i poziom bezpieczeństwa związanego z przestępczością (niskie wskaźniki liczby przestępstw oraz wysoka ich wykrywalność).

Problemy województwa związane są przede wszystkim ze zmianami demograficznymi, takimi jak: starzenie się społeczności i idące za nim obciążenie demograficzne. Na niższą jakość życia niż w innych regionach Polski wskazują niekorzystne wskaźniki: wysokość oraz struktura źródeł dochodów, dostępność części usług publicznych oraz wyższe bezrobocie.

Perspektywę rozwoju województwa niesie za sobą sfera gospodarcza, która stanowi „koło zamachowe” rozwoju Świętokrzyskiego w kolejnych latach. Szczególny potencjał wzrostu ma również branża turystyczna, ukierunkowana na specyficzne produkty turystyczne i edukacyjne. Wysoko notowana jest już obecnie działalność targowa i eventowa (Targi Kielce to drugi w Polsce ośrodek targowo-wystawienniczy), która ma szansę dalszego rozwoju oraz przyciągania do regionu nowych imprez targowych oraz kongresowych i konferencyjnych dla biznesu a także środowisk naukowych. Potencjał świętokrzyskiego tkwi również w rozwoju biogospodarki (w tym rolnictwa i przemysłu spożywczego) oraz w wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

O możliwościach rozwojowych regionu decyduje także dostępność komunikacyjna. Istotnym uwarunkowaniem rozwoju województwa świętokrzyskiego jest jego tranzytowe położenie pomiędzy największymi aglomeracjami w Polsce: Warszawą, Łodzią, obszarem śląsko-krakowskim, a także Lublinem i Rzeszowem. Kielce leżą w niewielkiej odległości (120 do 180 km) od wszystkich sześciu sąsiadujących miast wojewódzkich.

Kielce - największe miasto regionu, choć boryka się z problemami demograficznymi, jest niezaprzeczalnie centrum gospodarczym, kulturalnym i naukowym świętokrzyskiego. Istotnym uwarunkowaniem rozwojowym Kielc jest jego położenie między ośrodkami metropolitalnymi – Krakowem, Warszawą, aglomeracją górnośląską i Łodzią oraz Lublinem. Położenie to z jednej strony zapewnia korzyści związane z lokalizacją na szlakach transportowych między metropoliami oraz dostępność do usług przez nie oferowanych. Z drugiej strony ośrodki te, zwłaszcza Warszawa i Kraków, stanowiąc atrakcyjne miejsce osiedlania się, mogą przyczyniać się do odpływu ludności z Kielc¹.

¹ <https://www.swietokrzyskie.pro/file/2020/08/1.-Projekt-SRW%C5%9A-2030.pdf>, s.11-25.

II. Wybrane wyniki badań „*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*” (ESPAD)

Idea paneuropejskiej współpracy w badaniach szkolnych na temat używania substancji psychoaktywnych powstała wśród badaczy tej problematyki skupionych wokół Rady Europy. Badania zainicjowane przez tę grupę przyjęły formę wieloletniego programu badawczego zatytułowanego: „*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*” (ESPAD) i prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandardyzowanych technik, co umożliwia porównywalność nie tylko w przestrzeni ale i w czasie.

Polska włączając się do tego projektu uzyskała możliwość śledzenia zarówno rozmiarów zjawiska jak i jego trendów rozwojowych na szerokim tle sytuacji w Europie i w poszczególnych jej krajach. ESPAD jest pierwszym ogólnopolskim badaniem spełniającym warunki międzynarodowej porównywalności i jednocześnie podjętym z intencją śledzenia trendu w zakresie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną. Badanie pn. „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2019 r.” miało na celu:

- pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych,
- ocenę czynników wpływających na rozpowszechnienie, ulokowanych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży. Badaniem objęto dwie grupy wiekowe młodzieży, tj. młodzież urodzoną w 2003 roku (wiek: 15-16 lat w momencie badania) oraz młodzież urodzoną w 2001 r. (wiek: 17-18 lat w momencie badania).

Podjęcie kohortowe (przy zdefiniowaniu kohorty przez rok urodzenia) podyktowane było względami międzynarodowej porównywalności. Operatem losowania była lista szkół MEN zawierająca informacje o liczbie klas w każdej ze szkół. Zrealizowana próba uczniów województwa świętokrzyskiego włączona do analiz liczyła 1 154 uczniów trzecich klas gimnazjów oraz 980 uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Badanie zostało realizowane w maju i czerwcu oraz we wrześniu i październiku 2019 r., metodą ankiety audytoryjnej na próbie reprezentatywnej uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) z województwa świętokrzyskiego.

2.1. Rozpowszechnienie używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej

W niniejszym rozdziale zaprezentowano wybrane wyniki badań ESPAD dotyczące:

- rozpowszechnienia używania tytoniu,
- rozpowszechnienia używania alkoholu,
- rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych,

Rozpowszechnienie palenia tytoniu

Poziom rozpowszechnienia palenia tytoniu jest podobny w województwie świętokrzyskim i w całym kraju.

Tabela 1. Rozpowszechnienie palenia tytoniu

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nigdy nie palił	43,3	50,1
	1-2 razy	15,5	13,9
	3-5 razy	5,7	6,2
	6-9 razy	4,3	4,5
	10-19 razy	5,3	5,3
	20-39 razy	5,3	4,3
	40 razy lub więcej	20,7	15,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nigdy nie palił	30,4	34,5
	1-2 razy	13,3	12,9
	3-5 razy	5,6	7,9
	6-9 razy	4,8	4,8
	10-19 razy	8,2	7,2
	20-39 razy	6,8	5,6
	40 razy lub więcej	30,9	27,2

W czasie całego życia, jakiegokolwiek doświadczenia z paleniem miało 56,7% uczniów z młodszej grupy badanych i 69,6% uczniów ze starszej grupy badanych.

Rozpowszechnienie spożywania alkoholu

Próby picia ma za sobą 88,6% uczniów z młodszej grupy respondentów i 93,9% starszej.

Tabela 2. Rozpowszechnienie spożywania napojów alkoholowych

kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	88,6	80,0
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	78,5	67,9
	W czasie 30 dni przed badaniem	54,1	46,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	93,9	92,8
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	90,2	89,0
	W czasie 30 dni przed badaniem	75,2	76,1

W porównaniu do całego kraju, w województwie świętokrzyskim odnotowano wyższy odsetek uczniów, którzy pili napoje alkoholowe.

Rodzaje napojów alkoholowych pitych podczas ostatniej okazji odzwierciedlają ranking rozpowszechnienia picia poszczególnych napojów alkoholowych.

Tabela 3. Napoje alkoholowe pite podczas ostatniej okazji

kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nigdy nie pił alkoholu	15,6	23,9
	Piwo	56,2	51,4
	Cider	1,8	3,1
	Alcopop	1,8	2,0
	Wino	18,4	15,2
	Wódka	30,1	23,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nigdy nie pił alkoholu	8,8	8,6
	Piwo	54,8	62,3
	Cider	2,8	3,6
	Alcopop	2,5	2,8
	Wino	19,6	18,5
	Wódka	35,9	34,4

Podczas ostatniej okazji picia uczniowie najczęściej wybierali piwo. Na drugim miejscu była wódka, a na trzecim miejscu wino. Podobny ranking popularności, jak w województwie świętokrzyskim, odnotowano w populacji ogólnej uczniów.

Tabela 4. Silne upicie się tzn. wypicie tyle, żeby np. zataczać się, belkotać, nie pamiętać co się działo

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	44,2	33,3
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	33,6	26,2
	W czasie 30 dni przed badaniem	14,4	11,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	61,9	56,6
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	45,0	44,0
	W czasie 30 dni przed badaniem	18,2	18,8

Stanu silnego upojenia alkoholem doświadczyła chociaż raz w życiu prawie połowa młodszych uczniów i blisko dwie trzecie uczniów ze starszej grupy. Silne upijanie się przez uczniów zdarzało się w województwie świętokrzyskim nieco częściej niż w całym kraju.

Rozpowszechnienie używanie substancji psychoaktywnych

Do szerokiej grupy innych niż alkohol i tytoń substancji psychoaktywnych należą takie substancje legalne jak leki przeciwbólowe i nasenne czy substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych. Pod pojęciem substancji nielegalnych rozumiemy tu substancje, których produkcja i obrót nimi są czynami zabronionymi przez prawo.

Dane z tabeli 5 pokazują, że w obu kohortach na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz, na drugim leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza.

Tabela 5. Rozpowszechnienie używania substancji kiedykolwiek w życiu

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	25,3	21,4
	Substancje wziewne	6,2	8,6
	Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	17,0	15,1
	Leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	4,2	6,6
	Amfetamina	3,6	4,2
	Metamfetamina	2,0	3,0
	LSD lub inne halucynogeny	2,6	3,2
	Crack	1,1	1,4
	Kokaina	1,6	2,9
	Relevin	1,1	1,3
	Heroina	1,3	1,9
	Ecstasy	2,9	3,3
	Grzyby halucynogenne	2,5	2,3
	GHB	1,1	1,4
	Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	1,4	2,1
	Alkohol razem z tabletkami	5,1	5,3
	Sterydy anaboliczne	2,1	2,6
	Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	12,9	12,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	39,6	37,2
	Substancje wziewne	7,5	6,9
	Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	21,1	18,3
	Leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	7,6	5,9
	Amfetamina	6,3	4,7
	Metamfetamina	2,7	2,9
	LSD lub inne halucynogeny	3,9	4,2
	Crack	1,2	1,1
	Kokaina	4,2	3,1
	Relevin	2,0	0,9
	Heroina	2,7	1,5
	Ecstasy	4,9	5,1
	Grzyby halucynogenne	3,1	2,2
	GHB	1,0	1,1
	Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	2,4	1,9
	Alkohol razem z tabletkami	9,4	6,9
	Sterydy anaboliczne	2,6	2,1
	Alkohol razem z marihuana lub haszyszem	23,4	24,1

W przypadku większości substancji rozpowszechnienie eksperymentowania jest podobne w obu badanych kohortach, za wyjątkiem marihuany lub haszyszu, które zdecydowanie częściej próbowane w starszej grupie.

Porównanie wyników uzyskanych w województwie świętokrzyskim i w całym kraju nie pokazuje większych różnic w rozpowszechnieniu eksperymentowania z substancjami.

Tabela 6. Rozpowszechnienie używania leków z przepisu lekarza

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie, nigdy	90,0	88,3
	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	7,1	7,7
	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	3,0	4,0
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie, nigdy	85,4	88,9
	Tak, ale krócej niż przez trzy tygodnie	8,6	6,8
	Tak, przez trzy tygodnie lub dłużej	5,9	4,3

Rozpowszechnienie używania leków z przepisu lekarza jest podobne w województwie świętokrzyskim i w kraju ogółem. Różnice na obu poziomach nauczania są nieznaczne.

Problem „dopalaczy”

Problem „dopalaczy” (*smart drugs, legal highs*) pojawił się w Europie w połowie poprzedniej dekady. W Polsce zaczął narastać w ostatnich latach. Problem dopalaczy rozwijał się na styku świata substancji legalnych i nielegalnych. „Dopalacze” oferowane są w większości krajów europejskich, a także w internecie. Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz i zaniepokojenia społecznego. Dane o źródłach zakupów dopalaczy zestawiono w tabeli 7.

Tabela 7. Źródła zakupu dopalaczy

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	w sklepie z dopalaczami	2,1	2,4
	przez internet	1,3	1,7
	w inny sposób	3,0	4,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	w sklepie z dopalaczami	2,7	1,9
	przez internet	1,4	1,3
	w inny sposób	4,1	4,4

Zarówno uczniowie z młodszej jak i starszej kohorty wchodzili w posiadanie „dopalaczy” poprzez ich zakup w innym miejscu niż sklep i internet. Porównanie źródłem zakupu preferowanych przez respondentów pokazuje, że są one takie same na poziomie województwa i kraju. Do używania dopalaczy, chociaż raz w życiu, przyznało się 3,2% młodszej grupy wiekowej i 5,1% uczniów starszej grupy.

Tabela 8. Rozpowszechnienie używanie „dopalaczy”

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	3,2	5,2
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	2,5	3,6
	W czasie 30 dni przed badaniem	2,0	2,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	5,1	5,3
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,8	3,5
	W czasie 30 dni przed badaniem	3,0	2,2

Używanie dopalaczy w młodszej kohorcie jest na niższym poziomie w województwie świętokrzyskim niż w populacji generalnej. Natomiast używanie tych substancji wśród starszych uczniów jest nieznacznie bardziej rozpowszechnione na poziomie województwa.

Oczekiwania wobec alkoholu i przetworów konopi

Sięganie po napoje alkoholowe oraz rozmiary picia zależne są, przynajmniej w pewnym stopniu, od postaw i oczekiwań wobec alkoholu. W jednym z pytań ankiety proszono badanych o określenie na pięciopunktowej skali szacunkowej, na ile prawdopodobne jest ich zdaniem, że doświadczą po alkoholu wymienionych w pytaniu konsekwencji.

Tabela 9. Oczekiwania respondentów wobec alkoholu

Kohorta		Bardzo prawdopodobne	Prawdopodobne	Nie wiadomo	Mało prawdopodobne	Zupełnie nieprawdopodobne
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Poczuję się odprężony	22,7	29,7	29,9	7,9	9,9
	Będę miał kłopoty z policją	7,8	10,3	38,9	17,4	25,7
	Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	11,3	18,3	39,2	16,9	14,4
	Poczuję się szczęśliwy	14,3	22,1	40,5	10,1	13,1
	Zapomnę o swoich problemach	12,1	22,0	36,8	13,2	15,9
	Nie będę w stanie przestać pić	7,0	6,1	34,0	16,2	36,7
	Będę miał kaca	13,9	18,5	33,6	15,7	18,3
	Będę bardziej przyjazny i towarzyski	17,6	26,6	36,0	8,4	11,4
	Zrobię coś, czego będę żałował	12,2	17,9	37,5	13,0	19,5
Starsza kohorta (17-18 lat)	Będę się świetnie bawić	19,4	27,4	34,4	8,0	10,9
	Zrobi mi się niedobrze	12,9	16,2	36,5	16,5	17,9
	Poczuję się odprężony	23,2	37,2	23,7	7,0	8,9
	Będę miał kłopoty z policją	6,5	10,0	32,0	20,6	31,0
	Zaszkodzi to mojemu zdrowiu	7,5	18,6	39,2	21,3	13,5
	Poczuję się szczęśliwy	14,0	33,6	31,7	11,0	9,6
	Zapomnę o swoich problemach	12,6	28,0	30,8	14,3	14,4
	Nie będę w stanie przestać pić	6,9	6,3	26,4	20,0	40,3
	Będę miał kaca	16,0	20,3	30,2	18,4	15,1
Będę bardziej przyjazny i towarzyski	20,2	33,4	29,2	8,1	9,0	
Zrobię coś, czego będę żałował	11,2	15,9	36,4	17,0	19,6	
Będę się świetnie bawić	24,6	29,5	31,4	6,3	8,2	
Zrobi mi się niedobrze	12,0	19,4	37,9	16,4	14,3	

Wśród poddanych ocenie respondentów następstw picia znalazły się konsekwencje negatywne i pozytywne.

W zakresie następstw negatywnych na pierwszym miejscu znalazły się obawy, że będzie się miało kaca, na drugim – złe samopoczucie, na trzecim – że zrobi się coś, czego będzie się potem żałowało, a na czwartym – strach, że picie może zaszkodzić zdrowiu. Najmniej młodzież obawia się, że będzie miała kłopoty z policją.

W zakresie konsekwencji pozytywnych na pierwszych miejscach znalazły się: możliwość świetnej zabawy oraz poczucie odprężenia, towarzyskość oraz poczucie szczęścia. Najrzadziej 17-18 latkowie upatrują po picciu możliwości zapomnienia o problemach.

Doświadczanie problemów związanych z pićem alkoholu, używaniem narkotyków

Picie napojów alkoholowych oraz używanie narkotyków często sprzyja powstawaniu różnych problemów.

Tabela 10. Doświadczania poszczególnych problemów związanych z pićem alkoholu, używaniem narkotyków oraz bez związku z używaniem substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy

Kohorta		Związane z alkoholem	Związane narkotykami	Bez związku z substancjami
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Bójka	5,0	1,1	30,2
	Wypadek lub uszkodzenie ciała	7,8	1,1	32,7
	Zniszczenie rzeczy lub ubrania	8,7	1,4	23,3
	Poważna kłótnia	10,8	1,2	43,4
	Stałe(a)ś się ofiarą rabunku lub kradzieży	1,5	0,9	3,8
	Kłopoty z policją	4,0	0,7	5,4
	Korzystanie z pomocy medycznej z powodu zatrucia	1,6	0,5	2,9
	Korzystanie z pomocy medycznej z powodu wypadku lub uszkodzenia ciała	1,2	0,5	11,3
	Seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji)	3,2	1,3	8,0
	Niechciane przez Ciebie doświadczenia seksualne	2,3	1,2	3,4
	Samouszkodzenia	4,0	1,0	8,3
	Kierowanie pojazdem będąc pod wpływem substancji	3,8	0,7	18,3
	Spowodowanie wypadku będąc pod wpływem substancji	0,4	0,5	1,4
	Pływanie będąc pod wpływem substancji	3,3	1,3	23,7
Starsza kohorta (17-18 lat)	Bójka	9,2	0,3	24,6
	Wypadek lub uszkodzenie ciała	10,3	1,4	31,3
	Zniszczenie rzeczy lub ubrania	14,0	0,9	21,2
	Poważna kłótnia	14,8	0,6	43,5
	Stałe(a)ś się ofiarą rabunku lub kradzieży	1,6	0,6	5,2
	Kłopoty z policją	4,9	0,8	6,4
	Korzystanie z pomocy medycznej z powodu zatrucia	1,5	0,8	3,7
	Korzystanie z pomocy medycznej z powodu wypadku lub uszkodzenia ciała	2,0	0,5	12,8
	Seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji)	5,3	1,9	13,3
	Niechciane przez Ciebie doświadczenia seksualne	3,2	0,4	4,8
	Samouszkodzenia	5,4	0,5	9,3
	Kierowanie pojazdem będąc pod wpływem substancji	4,1	0,7	20,4
	Spowodowanie wypadku będąc pod wpływem substancji	1,1	0,7	2,4
	Pływanie będąc pod wpływem substancji	3,6	0,6	23,9

Najczęściej wymienianymi negatywnymi konsekwencjami były: zniszczenia rzeczy lub ubrania, seks bez zabezpieczenia oraz pływanie pod wpływem substancji psychoaktywnych, wypadek lub uszkodzenie ciała.

Dostępność substancji psychoaktywnych

W celu zbadania dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych proszono respondentów o oszacowanie, na ile trudne byłoby dla nich zdobycie każdej z nich, gdyby tego chcieli. Pozostawiono też możliwość odpowiedzi „nie wiem”. Ocenie badanych poddano dostępność papierosów, napojów alkoholowych, leków uspokajających i nasennych, substancji wziewnych oraz poszczególnych środków nielegalnych. Należy zwrócić uwagę, że w ocenach respondentów poziom dostępności napojów alkoholowych jest wysoki.

Tabela 11. Ocena dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych

kohorta		Nie możliwe	Bardzo trudne	Dość trudne	Dość łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Papierosy	4,7	3,3	7,8	29,8	44,2	10,2
	Piwo	5,3	3,2	5,6	28,0	52,7	5,2
	Cydr	13,4	5,0	7,7	17,5	34,4	22,0
	Alcopops	15,5	5,5	7,3	10,2	22,8	38,7
	Wino	6,9	4,6	10,2	24,9	45,7	7,6
	Wódka	8,5	7,9	10,0	23,7	43,0	6,9
	Marihuana lub haszysz	20,8	13,0	13,7	23,0	15,4	14,0
	Amfetamina	33,6	16,5	13,7	11,2	5,5	19,6
	Metamfetamina	34,5	16,5	14,7	8,8	5,2	20,2
	Leki uspokajające lub nasenne	18,9	7,5	13,1	23,5	21,0	15,9
	Ecstasy	34,7	15,0	13,3	10,4	4,7	22,0
	Kokaina	35,2	15,9	15,0	9,6	3,6	20,6
	Crack	37,7	16,3	13,3	6,9	3,3	22,6
	Heroina	36,1	16,5	14,8	8,4	2,7	21,6
Dopalacze	33,0	13,5	13,4	14,0	5,0	21,2	
Starsza kohorta (17-18 lat)	Papierosy	3,1	1,5	2,6	19,5	67,5	5,8
	Piwo	3,3	1,0	2,7	17,4	73,2	2,5
	Cydr	5,6	2,6	5,9	14,3	57,7	13,8
	Alcopops	9,0	2,7	4,9	10,6	39,4	33,4
	Wino	3,9	1,5	4,6	18,5	68,4	3,1
	Wódka	3,9	2,7	5,5	17,5	67,0	3,4
	Marihuana lub haszysz	13,9	9,8	11,8	28,9	20,9	14,7
	Amfetamina	24,9	14,5	14,8	15,6	6,9	23,2
	Metamfetamina	26,2	15,2	16,3	11,4	5,3	25,5
	Leki uspokajające lub nasenne	13,8	5,8	12,2	29,6	22,0	16,6
	Ecstasy	25,3	13,3	13,9	13,7	7,5	26,3
	Kokaina	27,0	14,2	16,3	10,9	6,4	25,3
	Crack	29,1	14,7	15,9	8,5	4,6	27,1
	Heroina	28,3	14,6	15,3	11,4	4,6	25,7
Dopalacze	24,8	11,3	14,2	14,5	10,1	25,1	

Młodzież w wieku 15 lat, uznała za bardzo łatwe do zdobycia: piwo, wino i wódkę . Młodzież deklaruje podobny poziom dostępu do tytoniu. Można zauważyć, że większość badanych nie ma dużych trudności z dostępem do napojów alkoholowych i tytoniu, mimo że według polskiego prawa sprzedaż i podawanie używek nieletnim jest zabroniona. Kwestia dostępu do leków uspokajających i nasennych okazała się trudniejsza do oceny. Dostęp do tych leków jest też zdaniem młodzieży znacznie trudniejszy. Uczniowie z obu kohort w dość wysokim odsetku uważają „dopalacze” za substancje łatwe do zdobycia.

Tabela 12. Ekspozycja na propozycje poszczególnych substancji

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Piwo	71,9	66,3
	Wino	50,0	37,9
	Wódka	61,6	51,2
	Marihuana lub haszysz	25,9	23,2
	LSD	4,0	4,0
	Amfetamina	5,4	5,1
	Leki uspokajające lub nasenne	6,6	8,4
	Crack	3,8	2,2
	Kokaina	3,8	3,8
	Ecstasy	4,4	4,1
	Heroina	3,6	3,5
	Sterydy anaboliczne	4,4	2,8
	Polska heroina (kompot)	3,8	3,5
	Bimber	26,3	15,6
Starsza kohorta (17-18 lat)	Piwo	83,2	85,3
	Wino	62,0	61,0
	Wódka	73,7	75,6
	Marihuana lub haszysz	34,8	34,6
	LSD	5,9	4,1
	Amfetamina	9,0	5,6
	Leki uspokajające lub nasenne	8,5	7,4
	Crack	4,1	1,8
	Kokaina	5,6	3,7
	Ecstasy	6,4	5,8
	Heroina	4,6	2,3
	Sterydy anaboliczne	4,1	2,3
	Polska heroina (kompot)	5,0	2,3
	Bimber	35,4	28,2

Ekspozycja uczniów z województwa świętokrzyskiego na propozycje poszczególnych substancji jest zbliżona do tej obserwowanej na terenie całego kraju. 15-16 latkowie w województwie świętokrzyskim w nieco większym odsetku doświadczyli ekspozycji na te substancje. Ponadto w obu kohortach w województwie świętokrzyskim zaobserwować można częstszą ekspozycję na bimber, niż ma to miejsce na terenie całego kraju.

Większość respondentów orientuje się, gdzie można kupić marihuanę lub haszysz. Uczniowie najczęściej wymieniali w tym kontekście ulicę i park, szkołę, mieszkanie dealera oraz dyskotekę i bar. W obu kohortach na końcu rankingu ulokował się internet.

Tabela 13. Miejsca, gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz

Kohorta		świętokrzyskie	Polska
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie znam takich miejsc	68,0	62,2
	Ulica, park	15,1	20,9
	Szkoła	10,4	11,6
	Dyskoteka, bar	8,4	10,4
	Mieszkanie dealera	9,6	11,7
	Internet	6,8	10,2
	Inne miejsce	6,8	6,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie znam takich miejsc	59,9	54,5
	Ulica, park	22,1	24,8
	Szkoła	16,7	14,7
	Dyskoteka, bar	15,3	16,7
	Mieszkanie dealera	13,8	16,4
	Internet	11,6	11,0
	Inne miejsce	5,4	6,2

Odsetek respondentów, którzy orientują się, gdzie można kupić marihuanę lub haszysz jest niższy w województwie świętokrzyskim niż na terenie całego kraju.

Ryzyko związane z używaniem substancji psychoaktywnych w opiniach badanych

Używanie substancji psychoaktywnych, zarówno legalnych, takich jak napoje alkoholowe czy tytoń, jak i nielegalnych, takich jak narkotyki, niesie za sobą ryzyko pojawienia się szkód zdrowotnych i społecznych. Ryzyko to jest szczególnie duże, gdy po te substancje sięgają ludzie bardzo młodzi, nie świadomi tego, co może im grozić.

Tabela 14. Ocena ryzyka związanego z używaniem poszczególnych substancji psychoaktywnych

Kohorta		Nie ma ryzyka	Małe ryzyko	Umiarkowane ryzyko	Duże ryzyko	Nie wiem
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Pałą papierosy od czasu do czasu	12,7	35,5	35,0	12,7	4,0
	Wypalają co najmniej paczkę papierosów dziennie	4,3	4,1	16,9	70,2	4,4
	Próbują 1 raz lub 2 razy elektronicznych papierosów	33,9	38,3	14,2	8,5	5,0
	Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	8,8	17,8	34,8	33,6	5,0
	Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	3,8	5,7	17,1	67,5	5,9
	Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	7,2	9,9	27,0	49,0	6,8
	Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	25,4	24,6	16,8	23,0	10,2
	Pałą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	16,6	20,9	25,1	27,1	10,3
	Pałą marihuanę lub haszysz regularnie	8,9	7,9	17,8	55,1	10,3
	Próbują 1 raz lub 2 razy ecstasy	6,0	16,2	23,5	36,3	18,0
	Biorą ecstasy regularnie	3,3	2,3	11,3	66,3	16,7
	Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	4,5	11,0	23,4	46,5	14,6
	Biorą amfetaminę regularnie	2,8	1,6	6,2	75,1	14,2
	Próbują 1 raz lub 2 razy syntetycznych kannabinoidów	4,0	6,5	17,9	42,1	29,5
	Próbują 1 raz lub 2 razy dopalaczy	9,6	13,2	24,4	43,2	9,6
Biorą dopalacze regularnie	6,7	1,5	2,4	81,6	7,8	
Starsza kohorta (17-18 lat)	Pałą papierosy od czasu do czasu	9,9	36,2	37,0	12,9	4,0
	Wypalają co najmniej paczkę papierosów dziennie	3,9	4,1	15,2	73,3	3,5
	Próbują 1 raz lub 2 razy elektronicznych papierosów	35,1	37,6	13,9	8,5	4,9

Wypijają 1 lub 2 drinki prawie codziennie	8,2	18,9	34,6	34,2	4,1
Wypijają 4 lub 5 drinków prawie codziennie	4,1	5,8	18,3	66,9	4,9
Wypijają 5 drinków lub więcej w czasie weekendu	6,7	11,6	27,7	48,0	6,0
Próbują 1 raz lub 2 razy marihuany lub haszyszu	31,9	26,8	12,1	19,0	10,3
Pałą marihuanę lub haszysz od czasu do czasu	21,4	25,4	21,1	22,6	9,5
Pałą marihuanę lub haszysz regularnie	10,9	9,5	20,2	50,0	9,4
Próbują 1 raz lub 2 razy ecstasy	7,2	15,5	20,9	39,0	17,4
Biorą ecstasy regularnie	3,9	2,1	12,0	66,2	15,9
Próbują 1 raz lub 2 razy amfetaminę	3,9	11,2	20,7	50,2	13,9
Biorą amfetaminę regularnie	3,0	1,1	4,5	77,8	13,5
Próbują 1 raz lub 2 razy syntetycznych kannabinoidów	4,0	7,5	15,6	44,6	28,2
Próbują 1 raz lub 2 razy dopalaczy	8,6	12,5	21,1	46,6	11,2
Biorą dopalacze regularnie	5,7	1,9	3,0	79,1	10,3

Zdecydowana większość uczniów dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Tylko bardzo nieliczni stwierdzają, że ich używanie nie jest związane z żadnym negatywnym następstwem. Oceniając ryzyko związane z różnymi stylami picia napojów alkoholowych, za najbardziej niebezpieczny model młodzież uznała częste picie w dużych ilościach. Dane na temat postrzegania ryzyka szkód w efekcie używania substancji psychoaktywnych prowadzą do wniosku, że młodzież jest dość dobrze zorientowana w skali zagrożeń.

Województwo świętokrzyskie na tle innych województw

Wśród uczniów z młodszej kohorty największe rozpowszechnienie palenia tytoniu kiedykolwiek w życiu i w czasie 30 dni przed badaniem odnotowano w województwie śląskim. Na drugiej pozycji znaleźli się uczniowie z województwa wielkopolskiego, a na trzeciej z kujawsko-pomorskiego.

Tabela 15. Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem

Poziom klasy		Dolno-śląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	małopolskie	mazowieckie	śląskie	świętokrzyskie	wielkopolskie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	48,9	51,9	48,9	47,3	44,6	56,7	47,1	56,6
	W czasie 30 dni przed badaniem	25,7	22,8	20,4	25,0	18,8	31,7	23,1	29,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	64,6	74,2	70,4	69,0	66,1	69,6	65,2	74,1
	W czasie 30 dni przed badaniem	33,9	41,0	39,3	43,0	36,6	40,7	36,0	44,3

W starszej kohorcie najwyższe wskaźniki rozpowszechnienia palenia tytoniu kiedykolwiek w życiu odnotowano w województwie wielkopolskim i kujawsko – pomorskim.

Tabela 16. Picie napojów alkoholowych kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem

Poziom klasy		Dolno - śląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	małopolskie	mazowieckie	śląskie	świętokrzyskie	wielkopolskie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	79,0	84,9	79,5	73,5	78,4	88,6	80,8	85,9
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	68,6	75,1	67,3	61,6	66,4	78,5	67,8	75,9
	W czasie 30 dni przed badaniem	48,6	46,3	48,6	38,8	42,4	54,1	44,3	50,1
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	92,1	96,6	94,7	94,4	93,2	93,9	92,3	97,0
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	86,5	95,1	91,1	92,4	89,7	90,2	88,9	95,4
	W czasie 30 dni przed badaniem	72,2	82,5	79,8	81,5	76,7	75,2	75,6	86,0

Wśród uczniów z młodszej kohorty picie napojów alkoholowych było najbardziej rozpowszechnione w województwie śląskim. Najniższe odsetki rozpowszechnienia picia alkoholu odnotowano wśród uczniów z województwa małopolskiego.

Substancjami, których używanie kiedykolwiek w życiu było najbardziej rozpowszechnione są przetwory konopi. Najwyższe rozpowszechnienie używania marihuany lub haszyszu odnotowano w województwie śląskim.

Tabela 17. Używanie substancji kiedykolwiek w życiu

Poziom klasy		dolno-śląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	małopolskie	mazowieckie	śląskie	świętokrzyskie	wielkopolskie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Marihuana lub haszysz	24,6	23,0	20,0	18,3	17,1	25,3	21,2	22,3
	Substancje wziewne	7,4	8,1	6,2	8,1	7,0	6,2	10,2	8,4
	Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	14,6	17,0	13,3	13,7	14,1	17,0	14,6	16,9
	Leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	6,4	7,4	5,2	7,0	5,5	4,2	6,7	7,3
	Amfetamina	4,7	3,2	3,0	2,7	3,0	3,6	2,5	4,1
	Metamfetamina	2,7	1,4	2,1	2,2	2,2	2,0	1,8	2,6
	LSD lub inne halucynogeny	3,8	2,9	2,7	3,0	2,2	2,6	2,1	3,6
	Crack	1,4	0,7	1,1	1,5	1,2	1,1	1,2	0,9
	Kokaina	3,1	2,3	2,4	2,6	2,2	1,6	1,4	3,2
	Relevin	1,6	0,8	1,0	0,9	1,1	1,1	0,6	0,9
	Heroina	1,8	0,9	1,7	1,6	1,5	1,3	1,0	1,5
	Ecstasy	3,5	2,9	2,6	3,2	2,4	2,9	2,3	3,8
	Grzyby halucynogenne	2,1	1,4	2,0	1,9	1,6	2,5	1,8	2,6
	GHB	1,9	1,1	1,4	0,8	1,2	1,1	0,7	1,1
Narkotyki wstrzykiwane	2,6	1,8	2,1	1,2	1,8	1,4	0,9	2,4	

	za pomocą igły i strzykawki								
	Alkohol razem z tabletkami	5,6	6,4	4,2	4,8	4,5	5,1	5,1	7,8
	Sterydy anaboliczne	2,5	2,6	1,6	1,9	2,5	2,1	2,2	1,4
	Alkohol razem z marihuana lub haszyszem - kiedykolwiek w życiu	11,9	13,3	11,3	10,6	9,2	12,9	11,2	14,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Marihuana lub haszysz	41,9	45,3	37,4	38,9	39,0	39,6	38,3	48,7
	Substancje wziewne	8,7	5,1	6,4	7,9	6,7	7,5	7,4	6,1
	Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	21,1	22,5	20,9	20,0	18,5	21,1	17,2	22,1
	Leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	8,8	6,1	5,1	6,2	5,8	7,6	5,2	5,4
	Amfetamina	8,0	8,6	2,8	6,6	4,5	6,3	4,7	7,8
	Metamfetamina	4,7	4,3	2,3	5,3	3,0	2,7	2,9	3,9
	LSD lub inne halucynogeny	6,2	4,9	2,9	5,4	4,2	3,9	4,0	5,4
	Crack	2,2	1,4	1,0	2,1	1,3	1,2	1,0	1,4
	Kokaina	4,4	4,4	2,0	5,3	3,5	4,2	2,9	4,7
	Relevin	2,9	1,2	0,6	1,3	0,7	2,0	0,6	0,5
	Heroina	2,8	1,3	1,5	2,8	1,3	2,7	1,0	1,2
	Ecstasy	6,8	6,9	2,8	6,9	5,9	4,9	5,1	6,9
	Grzyby halucynogenne	3,8	2,7	1,5	3,3	3,3	3,1	1,2	3,1
	GHB	2,4	1,0	0,7	1,6	1,2	1,0	0,8	0,7
	Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,5	2,7	1,4	2,8	1,3	2,4	2,4	1,6
	Alkohol razem z tabletkami	10,4	8,5	6,4	8,4	6,4	9,4	8,3	8,7
	Sterydy anaboliczne	3,8	2,4	1,9	2,9	2,8	2,6	1,8	3,1
Alkohol razem z marihuana lub haszyszem - kiedykolwiek w życiu	26,2	30,3	23,6	26,8	26,1	23,4	22,9	34,3	

Używanie alkoholu i przetworów konopi przez 17-18 latków było najpopularniejsze wśród uczniów z województwa wielkopolskiego. Natomiast najrzadziej łączono alkohol z marihuaną lub haszyszem w województwie świętokrzyskim.

Najwyższe odsetki rozpowszechnienia eksperymentowania z dopalaczami przez uczniów z młodszej kohorty odnotowane zostały w województwie wielkopolskim, a starszej grupy wiekowej w województwie dolnośląskim.

Tabela 18. Używanie dopalaczy kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem

Poziom klasy		dolnośląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	małopolskie	mazowieckie	śląskie	świętokrzyskie	wielkopolskie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Kiedykolwiek w życiu	4,5	4,0	4,5	4,1	4,9	3,2	3,7	5,0
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,7	2,9	4,2	4,0	3,2	2,5	2,8	3,4
	W czasie 30 dni przed badaniem	3,2	2,4	3,4	3,2	2,7	2,0	1,9	2,4
Starsza kohorta (17-18 lat)	Kiedykolwiek w życiu	6,6	5,2	5,8	5,7	5,4	5,1	4,8	6,1
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	5,0	2,7	3,5	4,1	4,0	3,8	2,6	3,6
	W czasie 30 dni przed badaniem	4,0	1,7	2,6	3,3	2,9	3,0	1,1	2,1

Najniższe odsetki użytkowników odnotowano w województwie świętokrzyskim.

Tabela 19. Miejsca gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz

Poziom klasy		dolnośląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	małopolskie	mazowieckie	śląskie	świętokrzyskie	wielkopolskie
Młodsza kohorta (15-16 lat)	Nie znam takich miejsc	57,6	57,1	62,6	63,0	65,6	68,0	61,6	60,6
	Ulica, park	23,6	22,7	21,1	22,0	18,6	15,1	20,1	22,5
	Szkoła	13,7	14,6	11,8	12,1	11,5	10,4	10,7	10,5
	Dyskoteka bar	12,9	11,7	7,9	9,8	10,6	8,4	9,8	10,7
	Mieszkanie dealera	12,3	12,4	10,6	10,7	10,6	9,6	13,4	11,3
	Internet	11,0	10,2	9,6	9,3	10,3	6,8	8,4	9,2
	Inne miejsce	7,9	7,3	5,4	5,4	5,2	6,8	7,8	7,3
Starsza kohorta (17-18 lat)	Nie znam takich miejsc	48,4	48,5	58,3	54,9	52,2	59,9	54,0	47,3
	Ulica, park	28,3	26,4	20,8	23,9	25,0	22,1	27,6	27,8
	Szkoła	18,9	15,6	13,1	14,9	16,3	16,7	14,9	16,9
	Dyskoteka, bar	20,0	21,0	15,1	16,4	17,6	15,3	18,1	21,3
	Mieszkanie dealera	19,9	21,0	14,0	17,6	16,6	13,8	19,7	19,6
	Internet	11,1	11,4	11,3	11,0	10,9	11,6	11,9	11,6
	Inne miejsce	6,3	7,3	5,2	6,0	9,6	5,4	4,6	6,3

Zarówno w młodszej, jak i w starszej grupie wiekowej, najwięcej osób wskazało, że „nie wie gdzie można kupić substancje psychoaktywne”. Respondenci wskazali, że najłatwiej nielegalne substancje można nabyć w parku i na ulicy.

III. Opis i ocena posiadanych zasobów oraz podejmowanych działań w województwie

3.1. Środki zastępcze - skala zjawiska

W myśl ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, środki zastępcze są to „produkty zawierające co najmniej jedną nową substancję psychoaktywną lub inną substancję o podobnym działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty zamiast środka odurzającego lub substancji psychotropowej lub w takich samych celach jak środek odurzający lub substancja psychotropowa, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych; do środków zastępczych nie stosuje się przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów”.²

W 2019 r. prowadzono działania w kierunku minimalizowania zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne poprzez sprawowanie nadzoru nad ustawowym zakazem wytwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a także prowadzenie działań administracyjno-prawnych w trybie obowiązujących przepisów mających na celu znaczne zmniejszenie dostępności środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

Na terenie województwa świętokrzyskiego nie działają sklepy stacjonarne oferujące w sprzedaży środki zastępcze (ostatnie dwa sklepy zlokalizowane były w Kielcach i Ostrowcu Świętokrzyskim; zostały zamknięte w czerwcu 2018 r.). W całym 2019 r. prowadzono bieżący monitoring działań w realizacji ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych, poprzez monitoring sklepów, które w swojej ofercie mogłyby posiadać tego typu produkty. W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych, w 2019 r. wydano łącznie 18 decyzji i nałożono karę pieniężną w wysokości 20 000 zł.

W 2019 r. do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych wpłynęło łącznie 21 zgłoszeń przypadków zatruc środkówami zastępczymi.

Problem zatruc dotyczył głównie mężczyzn (zgłoszono 16 przypadków zatruc mężczyzn i 5 zatruc kobiet). Najwięcej przypadków zatruc stwierdzono w grupie wiekowej 17 lat, w której zanotowano 6 przypadków.

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii

Tabela 20. Zatrucia tzw. „dopalaczami” na terenie województwa świętokrzyskiego

Wiek	Kobieta	Mężczyzna	Razem
16		2	2
17	2	4	6
18		2	2
20	1		1
22	1		1
24		1	1
26		2	2
28		2	2
31	1		1
32		2	2
58		1	1
Razem	5	16	21

Zanotowano przypadki zatruc po zażyciu „dopalaczy” również wśród osób dorosłych. Należy zatem stwierdzić, że problem tzw. „dopalaczy” dotyczy nie tylko ludzi młodych ludzi. Przeszkodą w rozwiązaniu tego problemu jest przede wszystkim niska cena tych specyfików i ich łatwa dostępność za pośrednictwem portali internetowych, które najczęściej rejestrowane są poza granicami kraju³.

3.2. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych

W zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim realizacja świadczeń zdrowotnych w 2019 roku udzielana była w trybie opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

Z informacji pozyskanych z Narodowego Funduszu Zdrowia Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego w Kielcach⁴ wynika, iż największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol odnotowano w Klasztorze Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci

³ Dane przekazane przez Świętokrzyskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Kielcach

⁴ Dane przekazane przez Narodowy Fundusz Zdrowia Świętokrzyskiego Oddział Wojewódzki w Kielcach

Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) z siedzibą w Chęcinach - zrealizowana wartość: 295 090,25 zł.

Największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych odnotowano w Stowarzyszeniu MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej - zrealizowana wartość: 768 318,81 zł.

Największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu zrealizowano w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach - zrealizowana wartość: 253 688,47 zł.

Poniższa tabela dostarcza informacji na temat:

- podmiotów, które przedmiotowe świadczenia oferowały;
- zakontraktowanej liczby świadczeń;
- zrealizowaną liczbę świadczeń;
- zakontraktowaną wartość świadczeń;
- zrealizowaną wartość świadczeń.

Tabela 21. Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych - 2019 r.

Lp.	Nazwa Świadczeniodawcy	Adres Siedziby	Zakres Świadczeń		Zakontraktowane - Liczba	Zakontraktowane - Wartość	Realizacja- Liczba*	Realizacja- Wartość*
			Kod	Nazwa				
1	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	Franciszkańska 10; 26-060 Chęciny	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia Od Substancji Psychoaktywnych Innych Niż Alkohol	28 882,00	245 497,00 zł	34 716,50	295 090,25 zł
2	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	Franciszkańska 10; 26-060 Chęciny	04.2726.021.02	Świadczenia Dla Uzależnionych Od Substancji Psychoaktywnych Udzielane W Hostelu	20 050,00	166 415,00 zł	22 494,01	186 700,27 zł
3	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	Franciszkańska 10; 26-060 Chęciny	04.4750.021.02	Świadczenia Rehabilitacyjne Dla Uzależnionych Od Substancji Psychoaktywnych	57 087,00	508 074,30 zł	64 662,88	575 499,67 zł
4	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nadzieja Rodzinie" W Kielcach	Karczówkowska 36; 25-711 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia Od Substancji Psychoaktywnych Innych Niż Alkohol	7 466,00	63 461,00 zł	9 152,22	77 793,87 zł
5	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nadzieja Rodzinie" W Kielcach	Karczówkowska 36; 25-711 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia Dla Uzależnionych Od Substancji Psychoaktywnych Udzielane W Hostelu	26 052,00	216 231,60 zł	30 564,88	253 688,47 zł
6	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Nadzieja Rodzinie" W Kielcach	Karczówkowska 36; 25-711 Kielce	04.4750.021.02	Świadczenia Rehabilitacyjne Dla Uzależnionych Od Substancji Psychoaktywnych	71 808,00	639 091,20 zł	68 530,33	609 919,95 zł
7	Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej	Radomska 70; 27-200 Starachowice	04.1740.008.02	Program Leczenia Substytucyjnego	48 732,00	414 222,00 zł	55 244,27	469 576,30 zł

8	Promedic Centrum Psychoterapii Agnieszki Nehrebeckiej Agnieszka Nehrebecka	Bednarska 3; 28-400 Pińczów	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia Od Substancji Psychoaktywnych Innych Niż Alkohol	11 806,00	100 351,00 zł	7 858,71	66 799,04 zł
9	Stowarzyszenie Monar Hostel Dla Osób Uzależnionych W Kielcach	Malików 150b; 25-639 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia Dla Uzależnionych Od Substancji Psychoaktywnych Udzielane W Hostelach	15 450,00	128 235,00 zł	15 286,91	126 881,32 zł
10	Stowarzyszenie Monar Ośrodek Leczenia, Terapii I Rehabilitacji Uzależnień Dla Dzieci I Młodzieży W Lutej	Luta 4; 26-220 Luta	04.4750.021.02	Świadczenia Rehabilitacyjne Dla Uzależnionych Od Substancji Psychoaktywnych	88 948,00	791 637,20 zł	86 327,96	768 318,81 zł
11	Stowarzyszenie Monar Poradnia Profilaktyki, Leczenia I Terapii Uzależnień W Kielcach	Malików 150b -; 25-639 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia Od Substancji Psychoaktywnych Innych Niż Alkohol	13 327,00	113 279,50 zł	12 827,49	109 033,67 zł
12	Stowarzyszenie Pomocy "Arka Noego"	Apteczna 7; 26-110 Skarżysko-Kamienna	04.1746.007.02	Świadczenia Terapii Uzależnienia Od Substancji Psychoaktywnych Innych Niż Alkohol	7 599,00	64 591,50 zł	8 965,32	76 205,22 zł

Ponadto, w województwie świętokrzyskim, Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej z siedzibą w Starachowicach⁵ prowadził świadczenie z zakresu leczenia substytucyjnego, którego zrealizowana wartość w 2019 r. stanowiła kwotę 469 576,30 zł. Liczba osób objętych programem metadonowym wyniosła 39, w tym 12 kobiet i 27 mężczyzn. Poniższa tabela przedstawia ilość pacjentów leczonych metadonem w rozbiciu na miejsce zamieszkania.

Tabela 22. Ilość pacjentów uczestniczących w programie metadonowym wg miejsca zamieszkania

Lp.	Miejscowość	Liczba osób
1	Starachowice	5
2	Skarżysko-Kamienna	16
3	Ostrowiec Świętokrzyski	1
4	Kielce	4
5	Piekoszów	1
6	Staszów	1
7	Stąporków	1
8	Rzeszów	1
9	Tarnobrzeg	1
10	Nowa Dęba	2
11	Bliżyn	2
12	Grójec	2
13	Wąchock	1
14	Tomaszów Lubelski	1
razem		39

Liczba udzielonych porad w ramach programu metadonowego wyniosła 11 122, a świadczeń sprawozdanych jako zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane przyjmowaniem substancji nasennych i uspokajających – 84.

Poniżej przedstawiono zestawienie ilości kadry pracującej z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2019 roku.

⁵ Dane przekazane przez Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Starachowicach

Tabela 23. Kadra pracująca z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych

Lp.	Kwalifikacje	Stopień specjalności	Ilość osób udzielających świadczeń
1	instruktor terapii uzależnień	specjalista 2 st.	3
2	instruktor terapii uzależnień	w trakcie	1
3	lekarz - specjalista psychiatrii	specjalista 1 st.	1
4	lekarz - specjalista psychiatrii	specjalista 2 st.	3
5	lekarz - specjalista psychiatrii	w trakcie	2
6	pedagog		3
7	pielęgniarka		7
8	psycholog		7
9	psycholog kliniczny	specjalista 1 st.	1
10	specjalista psychoterapii uzależnień	specjalista 2 st.	3
11	specjalista psychoterapii uzależnień	w trakcie	1
12	specjalista terapii uzależnień	specjalista 2 st.	28
13	specjalista terapii uzależnień	w trakcie	10
14	specjalista terapii uzależnień; psycholog	specjalista 2 st.	2
15	specjalista terapii uzależnień; psycholog	w trakcie	1
	razem		73

Źródło danych – Świętokrzyski Oddział Wojewódzki NFZ w Kielcach

Z powyższych danych wynika, że z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2019 r. pracowało łącznie 73 osoby. Najliczniejszą grupę zawodową stanowili specjaliści terapii uzależnień ze specjalizacją 2 stopnia - 28 osób⁶.

3.3. Działalność poradni/ośrodków leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych

Klasztor Franciszkanów w Chęcinach⁷

1. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych „Wspólnota” w Połańcu wynosiła 56 pacjentów (w tym 34 mężczyzn i 22 kobiety) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 5 osób;
- od 19 do 29 lat: 8 osób;
- od 30 do 64 lat: 42 osoby;
- powyżej 65 lat: 1 osoba.

⁶ Dane przekazane przez Narodowy Fundusz Zdrowia Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego w Kielcach

⁷ Dane przekazane przez Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych

Udzielonych zostało 741 porad.

2. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Leczenia Uzależnień „Wspólnota” w Połańcu wynosiła 51 pacjentów (w tym 18 mężczyzn i 33 kobiety) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 5 osób;
- od 19 do 29 lat: 8 osób;
- od 30 do 64 lat: 34 osoby;
- powyżej 65 lat: 4 osoby.

Udzielonych zostało 354 porady.

3. Ilość osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w Chęcinach wyniosła 264 osób (w tym mężczyzn: 94 i 170 kobiet) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 5 osób;
- od 19 do 29 lat: 50 osób;
- od 30 do 64 lat: 196 osób;
- powyżej 65 lat: 13 osób.

Porad udzielono 2433 razy.

4. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Leczenia Uzależnień „San Damiano” w Chęcinach wynosiła 209 pacjentów (w tym 150 mężczyzn i 59 kobiet) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 3 osoby;
- od 19 do 29 lat: 24 osób;
- od 30 do 64 lat: 175 osób;
- powyżej 65 lat: 7 osób.

Łącznie zostało udzielonych 2313 porad.

5. Ilość młodych pacjentów (do 18 r. ż.) w Poradni Leczenia Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Chęcinach wynosiła 56 osób (36 mężczyzn i 20 kobiet). Łącznie zostało udzielonych 533 porad.

6. Liczba pacjentów w Ośrodku Rehabilitacyjnym dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w Chęcinach wynosiła 108 osób (96 mężczyzn i 12 kobiet) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 3 osób;
- od 19 do 29 lat: 62 osób;

- od 30 do 64 lat: 43 osób;
- powyżej 65 lat: 0 osób.

7. Liczba pacjentów w Hostelach dla Uzależnionych od Alkoholu „Wspólnota” wynosiła 40 osób (w tym 36 mężczyzn i 4 kobiety) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 0 osób;
- od 19 do 29 lat: 1 osoba;
- od 30 do 64 lat: 39 osób;
- powyżej 65 lat: 0 osób.

8. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Hostelach dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „Rivotorto” wynosiła 17 pacjentów (w tym 15 mężczyzn i 2 kobiety) w następujących przedziałach wiekowych:

- do 18 lat: 0 osób;
- od 19 do 29 lat: 4 osoby;
- od 30 do 64 lat: 14 osób;
- powyżej 65 lat: 0 osób.

Z punktu widzenia placówki - Klasztoru Franciszkanów w Chęcinach zapotrzebowanie na pobyt w Ośrodku Rehabilitacyjnym dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych z programem średnioterminowym (czyli czas pobytu wnoszący 6-12 miesięcy) jest bardzo duże. Każdego dnia zgłaszają się osoby z prośbą o przyjęcie na terapię. W 2019 r. Ośrodek posiadał podpisaną umowę z NFZ na 15,09 miejsc, podczas gdy dysponował miesięcznie 22 łózkami. Przeciętnie w miesiącu w Ośrodku przyjmowanych było 18 pacjentów, pomimo faktu, iż generowało to dodatkowe obciążenia finansowe. Taka sytuacja wynika z dużego zapotrzebowania na miejsca w Ośrodku. Przyjęcia pacjentów ponad przyznany limit powodują znaczne nadwykonania, a co pociąga za sobą zwiększenie kosztów utrzymania placówki.

Kolejny problem dotyczy działań postrehabilitacyjnych, czyli przygotowania pacjenta do opuszczenia placówki. Niewystarczająca ilość mieszkań readaptacyjnych i programów pomocowych dla osób uzależnionych (zwłaszcza jeśli chodzi o wsparcie finansowe) sprawia, że część z nich zbyt wcześnie wraca do dawnego środowiska, co grozi nawrotem choroby. W Hostelach dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych w Chęcinach jest 13 łóżek. Hostel stwarza pacjentom po ukończonej terapii podstawowej rozpoczęcia życia w bezpiecznych dla nich, trzeźwych warunkach.

Kadra Ośrodka „San Damiano” to zespół 8 osób z wyższym wykształceniem pedagogicznym, psychologicznym i medycznym oraz 2 dyplomowane pielęgniarki. 6 osób

posiada certyfikat Ministra Zdrowia w zakresie terapii uzależnień, 1 osoba posiada certyfikat instruktora terapii uzależnień. Ponadto, w Ośrodku pracuje 2 psychologów oraz 1 lekarz psychiatra.

W filii w Połańcu pracują 2 osoby z certyfikatem specjalisty psychoterapii uzależnień, 1 instruktor terapii uzależnień oraz lekarz psychiatra.

Franciszkańskie Centrum Terapii i Profilaktyki Uzależnień skupia swoje działania w obszarze leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej. W procesie leczenia zajmuje się problemami całej rodziny kompleksowo. Rodzice pacjentów przebywających w Ośrodku mogą korzystać z terapii w poradniach: Poradni Leczenia Uzależnień oraz Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych.

Oferta terapeutyczna poradni w Chęcinach obejmuje również terapię grupową. Program terapii grupowej skierowany jest zarówno do rodziców, dzięki czemu mają oni poczucie, że nie pozostają sami ze swoimi problemami, jak również do osób uzależnionych.

Leczenie uzależnień, to podstawowe zadanie Ośrodka „San Damiano”, Hostele skupiają swoje działania na ograniczaniu szkód i reintegracji społecznej. Otwarta formuła placówki i fakt koegzystencji trzech społeczności (terapeutyczna, lokalna, klasztorna) na jednym obszarze szczególnie sprzyja reintegracji i jest ewenementem wśród ośrodków leczenia uzależnień w Polsce.

Ośrodek we współpracy z innymi instytucjami i firmami prowadzi także działania profilaktyczne w szkołach gminy Chęciny. Profilaktyka dociera do dzieci, rodziców i pedagogów. Placówka od kilku lat współpracuje z podobnymi ośrodkami w Europie Środkowej, zwłaszcza na Słowacji i w Czechach.

Kwestia badań i monitoringu zawęży się do sporządzania zestawień statystycznych dla instytucji monitorujących służbę zdrowia i kwestie epidemiologiczne.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”⁸

W Poradni Leczenia Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych, będącej w strukturach Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach, w roku 2019 przyjęto 176 pacjentów (122 mężczyzn i 54 kobiety). Podział wiekowy pacjentów leczących się był następujący:

- 0-18 lat - 12 osób;
- 19-65 lat - 163 osoby;

⁸ Dane przekazane przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”

- ponad 65 lat - 1 osoba.

Łącznie udzielono 734 świadczenia, z czego 133 porady, 595 indywidualnych sesji psychoterapeutycznych oraz 6 sesji terapii dla rodzin osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Zatrudniony personel medyczny w Poradni Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych to: 1 lekarz, 3 specjalistów psychoterapii uzależnień oraz 1 psycholog.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” prowadzi również 2 placówki stacjonarne: Ośrodek dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Pałęgach oraz Hostel dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Kielcach.

W 2019 r. w Ośrodku przebywało 77 pacjentów (74 mężczyzn i 3 kobiety), w ramach 5662 świadczeń (osobodni). Przedział wiekowy pacjentów:

- 0-18 lat - 31 osób;
- 19-29 lat - 46 osób;
- ponad 30 lat – 0 osób.

Kadra Ośrodka: 1 lekarz psychiatra, 2 psychologów, 6 psychoterapeutów uzależnień, 1 pedagog.

W Hostelu w 2019 r. przebywało 28 pacjentów (25 mężczyzn i 3 kobiety), w ramach 3700 świadczeń (osobodni). Przedział wiekowy pacjentów:

- 0-18 lat - 1 osoba;
- 19-29 lat - 13 osób;
- ponad 30 lat – 14 osób.

Kadra: 1 psycholog, 2 psychoterapeutów uzależnień.

Kadra pracująca w placówkach leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych zauważa u pacjentów znaczący wzrost problemów w zakresie zaburzeń psychiatrycznych oraz osobowościowych. Ponadto nadal utrzymuje się zmniejszona średnia wieku przyjmowanych pacjentów. Na przestrzeni ostatnich lat do Ośrodka nadal przyjmowane są osoby małoletnie (15-17 lat). Wielu pacjentów zgłasza się do Ośrodka na mocy postanowienia sądu obligującego do nakazu leczenia, aż do ukończenia cyklu terapeutycznego. Większość pacjentów przyjeżdża do ośrodka z brakiem motywacji.

W grupie osób uzależnionych, które przyjmowane są w placówkach, dominującymi zażywanyymi substancjami psychoaktywnymi są: dopalacze, mefedron, marihuana, leki zawierające pseudoefedrynę. Nadal spada odsetek pacjentów uzależnionych głównie od amfetaminy, kokainy, LSD oraz heroiny.

Z punktu widzenia placówki, skala narkomanii jest niepokojąco wysoka, co powoduje konieczność podejmowania dalszych działań profilaktycznych i leczniczych, jak również kontynuowania inicjatyw już istniejących.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” w 2019 r. przy wsparciu finansowym z różnych instytucji publicznych, inicjowało szereg zadań publicznych, których intencją było kreowanie wśród młodych ludzi przekonania o korzyściach płynących z prowadzenia zdrowego trybu życia oraz życia w trzeźwości i bez stosowania używek. Stowarzyszenie zrealizowało m. in. następujące programy profilaktyki oraz programy readaptacji społecznej:

- „Wsparcie dla rodzin osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych” - zadanie współfinansowane ze środków Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii,
- „Realizowanie programów wspomagających proces terapeutyczny i rehabilitacyjny osób uzależnionych od narkotyków oraz członków ich rodzin” - zadanie współfinansowane przez Urząd Miasta Kielce,
- „Prowadzenie hostelu oraz zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od narkotyków po ukończonej terapii (dla min. 6 osób)”, projekt był realizowany w Hostelu dla Osób Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych w Kielcach - współfinansowany przez Urząd Miasta Kielce.
- „Organizowanie i realizacja działań na rzecz zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych” - projekt był realizowany w Areszcie Śledczym w Kielcach, współfinansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach,
- „Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób bezdomnych – Stop wykluczeniu”, projekt był realizowany w Areszcie Śledczym w Kielcach - współfinansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego,
- „Pomoc psychologiczno–terapeutyczna dla osób z problemem alkoholowym przebywających w domach pomocy społecznej i innych placówkach wsparcia” projekt był realizowany w Hostelu dla Osób Uzależnionych od Alkoholizmu w Janinie oraz w Domu Readaptacyjnym w Szańcu - współfinansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach,

- Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny przy Miejskim Centrum Analityki, osiedle Niepodległości 3A, 33 – 100 Tarnów - działanie finansowane przez Szpital Kliniczny im. dr Józefa Babińskiego SPZOZ w Krakowie,
- „Punkt Konsultacyjno–diagnostyczny prowadzący anonimowo i bezpłatnie badania w kierunku HIV” PKD w Kielcach,

W Ośrodku Rehabilitacji Dla Osób Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych świadczone są oprócz pomocy terapeutycznej doradztwo zawodowe, pomoc w załatwianiu spraw życiowych, socjalnych. W ośrodku pacjenci motywowani są do podjęcia nauki szkolnej, a także mogą uzyskać pomoc w jej zorganizowaniu. Ponadto w Ośrodku jest prowadzona terapia poprzez pracę (ergoterapia), pobudzanie do konstruktywnych form spędzania czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań będących alternatywą dla dotychczasowego życia w nałogu. Pracownicy Ośrodka kładą nacisk na naprawę relacji rodzinnych swoich pacjentów służąc im wsparciem, konsultacjami indywidualnymi oraz organizując comiesięczne spotkania dla całych rodzin.

Stowarzyszenie Pomocy ARKA NOEGO Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień⁹

Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego realizuje szereg projektów wspierających proces readaptacji społecznej. Poprzez terapię udziela wsparcia, a także kształtuje umiejętności pełnienia ról społecznych przez osoby uzależnione i/lub eksperymentujące z substancjami psychoaktywnymi. Celem stowarzyszenia jest promowanie zintegrowanych metod holistycznego podejścia do zdrowia poprzez organizację zajęć sportowych, rekreacyjnych i terapeutycznych oraz zajęć mających na celu wykształcenie wśród dzieci i młodzieży kompetencji społecznych i obywatelskich. Ponadto Poradnia systematycznie współpracuje z młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, zespołem kuratorskiej służby sądowej, sądami, jednostkami samorządu terytorialnego, które kierują osoby z przedmiotowym problemem celem jego eliminacji. Poniżej przedstawiono tabele określające ilość osób leczonych w placówce z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi, a także liczby porad udzielonych w przedmiotowym zakresie.

⁹ Dane przekazane przez Stowarzyszenie Pomocy ARKA NOEGO Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień

Tabela 24. Dane dot. poradni leczenia uzależnień dla dorosłych

Okres	01.01.2019 r. – 31.12.2019 r.		
Porady			
Liczba pacjentów ogółem	w tym liczba dzieci	w tym liczba pacjentów powyżej 65 r. ż.	w tym kobiety
328	349	2	164

Tabela 25. Dane dot. poradni leczenia uzależnień dla nieletnich

Okres	01.01.2019 r. – 31.12.2019 r.		
Porady			
Liczba pacjentów ogółem	w tym liczba dzieci	w tym liczba pacjentów powyżej 65 r. ż.	w tym kobiety
2580	1494	2	1260

W Poradni świadczenia udzielane są przez 1 lekarza, 1 specjalistę psychiatrii, 1 superwizora klinicznego, 1 psychoterapeutę, 1 specjalistę terapii uzależnień oraz 2 osoby będące w trakcie certyfikacji specjalisty terapii uzależnień.

Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień w 2019 r. realizowało następujące programy profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej :

- „*Candis*” specjalistyczny program dla użytkowników marihuany, którego uczestnikami było 11 osób. W ramach programu przeprowadzono 11 sesji, w 10 sesjach odnotowano 100% frekwencje, natomiast podczas 1 sesji odnotowano nieobecność jednego uczestnika;
- „*Familylab*” szkolenie skierowane głównie do rodziców. W ramach programu odbyły się 3 spotkania po 2 godziny;
- „Wzmacniania rodzin”, gdzie przeprowadzone zostały dwie 14-godzinne sesje, których uczestnikami byli dzieci i ich rodzice;
- spotkania z rodzicami, które przeprowadzane są we wszystkich szkołach podstawowych na terenie Skarżyska-Kamiennej;
- grupa wsparcia dla osób z rodzin z problemem uzależnień.

Wśród osób zażywających substancje psychoaktywne powszechne jest przyjmowanie różnych tego typu środków, z kolei indywidualne modele konsumpcji obejmują używanie eksperymentalne, problemowe i uzależnieniowe. Wśród pacjentów Poradni obserwuje się,

że mężczyźni częściej używają substancji psychoaktywnych. Różnica ta jest widoczna przede wszystkim w regularnym i intensywnym ich zażywaniu. Wśród pacjentów Poradni znacznie rozpowszechnione jest używanie konopi indyjskich a niżeli innych substancji. Należy zaznaczyć, że konsumpcja heroiny oraz innych opioidów kształtuje się na niskim poziomie, jednak zażywanie tych właśnie środków narkotycznych wiąże się z najbardziej szkodliwymi formami konsumpcji.

Jednym z priorytetów działalności Stowarzyszenia Pomocy Arka Noego Rodzinnej Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnień jest przeciwdziałanie patologiom społecznym - z naciskiem na uzależnienia od alkoholu oraz środków odurzających i substancji psychotropowych. W tym celu:

- a) utrzymywana jest systematyczna współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, z placówkami oświatowymi i środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, z przedstawicielami straży policji i sądów;
- b) dąży się do budowania trwałej i efektywnej współpracy, pracownicy poradni utrzymują również ścisłe kontakty z przedstawicielami innych poradni psychologiczno-pedagogicznych z województwa świętokrzyskiego oraz innych instytucji działających w szeroko rozumianym sektorze służby zdrowia oraz pomocy społecznej;
- c) udzielane jest wsparcie dzieciom, młodzieży, ich rodzicom/opiekunom, nauczycielom;
- d) poradnia angażuje się w różnorodne przedsięwzięcia lokalne;
- e) dąży do pozyskiwania środków celem wdrożenia innowacyjnych metod terapeutycznych;
- f) zwiększanie zasobów kadrowych (w poradni zatrudnieni są zarówno doświadczeni specjaliści mający wysokie kwalifikacje zawodowe, jak i osoby młode, które czerpiąc z doświadczeń starszych pracowników, wnoszą do placówki propozycje nowych form działań, innowacyjnych rozwiązań, zgodnych z aktualnymi osiągnięciami nauki);
- g) zwiększanie kompetencji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i kursach.

Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychicznych i Uzależnień „ESKULAP” w Ostrowcu Świętokrzyskim¹⁰

Z powodu uzależnienia i eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2019 r. do Ośrodka Leczenia Zaburzeń Psychicznych i Uzależnień zgłosiło się 10 osób, w tym 9 mężczyzn i 1 kobieta. Łącznie w Ośrodku udzielono 26 porad. Przedział wiekowy osób zgłaszających się to 26-40 lat. W Ośrodku zatrudnionych jest 3 lekarzy i 3 specjalistów terapii uzależnień.

¹⁰ Dane przekazane przez Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychicznych i Uzależnień „ESKULAP” w Ostrowcu Świętokrzyskim

Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia¹¹

W skład Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia wchodzi: Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Absencyjnych (Detoksykacyjny), Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu XII – męski, Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu XIII – koedukacyjny i Poradnia Leczenia Uzależnień. W 2019 r. ilość osób leczonych z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi wyniosła 236, natomiast liczba udzielonych porad w ramach Poradni Leczenia Uzależnień wyniosła 461. W przypadku oddziałów, które rozliczane są tzw. osobodniem liczba porad nie jest możliwa do ustalenia.

W ramach psychoterapii uzależnienia są prowadzone elementy profilaktyki wskazującej, kierowanej do osób, u których rozpoznano pierwsze objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych, w związku z uwarunkowaniami biologicznymi, psychologicznymi czy społecznymi.

Z danych Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii w 2019 r. we wszystkich jednostkach WOTUW przyjęto 4723 pacjentów z czego 236 osób to osoby z rozpoznaniem uzależnienia od środków psychoaktywnych lub z rozpoznaniem współwystępowania uzależnienia od środków psychoaktywnych.

Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenia MONAR Kielce¹²

W 2019 r. Poradnia w ramach przyznanej dotacji z Urzędu Miasta Kielce zaangażowana była w prowadzenie następujących przedsięwzięć:

1. Prowadzenie punktu konsultacyjnego z telefonem zaufania dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych i ich rodzin.
2. Realizowanie programów wspierających proces terapeutyczny i rehabilitacyjny osób uzależnionych od narkotyków, oraz członków ich rodzin.
3. Prowadzenie Hostelu oraz zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od narkotyków po ukończonej terapii.

Dodatkowo Poradnia bierze czynny udział, poprzez udzielanie konsultacji i porad, podczas imprez pn. „Pożegnanie wakacji”, „Powitanie szkoły”, Koneckie Dni Profilaktyki. Kadra Poradni składa się z 8 osób. W tym 4 osoby posiadają certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień, 1 osoba w trakcie certyfikacji - jednocześnie osoba ta jest psychologiem z zawodu, 2 psychologów, 1 lekarza psychiatry i 1 sekretarki medycznej.

¹¹ Dane przekazane przez Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia

¹² Dane przekazane przez Poradnię Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenia MONAR Kielce

Tabela 26. Dane z uwzględnieniem wieku i płci osób leczonych w Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenie MONAR Kielce

Kategoria wiekowa	Mężczyźni	Kobiety	Razem
0-18	11	2	13
19-29	40	5	45
30-64	25	1	26
65 i więcej	0	0	0
Ogółem	76	8	84

W 2019 r. liczba pacjentów leczonych w Poradni wynosiła 84 osoby. Powyższa tabela przedstawia liczę osób z uwzględnieniem wieku i płci.

3.4. Skala problemu zakażeń wirusem HIV i zapadalności na AIDS

Poniższe zestawienie stanowi liczbowe porównanie nowo wykrytych zakażeń HIV, zachorowań na AIDS oraz zgonów osób chorych na AIDS na przestrzeni lat 2018-2019.

Tabela 27. Liczba przypadków zarejestrowanych w latach 2018 – 2019 wg województw¹³

Województwo		HIV		AIDS		Zgony chorych na AIDS	
		2018	2019	2018	2019	2018	2019
Polska		1 275	225	108	14	29	1
1.	dolnośląskie	112	36	11	-	4	-
	kujawsko-pomorskie	28	2	2	-	1	-
3.	lubelskie	46	1	-	-	-	-
4.	lubuskie	30	4	1	-	-	-
5.	łódzkie	37	6	8	1	2	-
6.	małopolskie	96	16	2	-	-	-
7.	mazowieckie	238	21	12	1	1	-
8.	opolskie	30	1	3	-	-	-
9.	podkarpackie	26	7	5	-	3	-
10.	podlaskie	23	2	3	-	3	-
11.	pomorskie	67	63	4	7	2	-
12.	śląskie	208	6	28	-	6	-
13.	świętokrzyskie	18	11	1	2	-	-
14.	warmińsko-mazurskie	24	4	6	-	3	-
15.	wielkopolskie	152	12	13	1	2	1
16.	zachodniopomorskie	47	10	9	2	2	-
Brak danych		93	23	-	-	-	-

¹³ http://www.old.pzh.gov.pl/oldpage/epimeld/hiv_aids/index.htm [dostęp na dzień 28.20.2020]

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. zgłoszono 1 275 nowo wykrytych zakażeń HIV, 108 zachorowań na AIDS oraz 29 zgonów osób chorych na AIDS. W porównaniu z 2019 r. liczba znacząca zmalała.

Z analizy powyższej tabeli wynika, że w 2019 r. na terenie województwa świętokrzyskiego zmalała liczba osób zakażonych wirusem HIV. Nie odnotowano zachorowań na chorobę AIDS i zgonów z tego powodu. Województwo świętokrzyskie należy do tych w których odnotowuje mniejszą liczbę nowo wykrywanych zakażeń HIV i zachorowań na AIDS.

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje jeden punkt konsultacyjno-diagnostyczny oferujący badania w kierunku zakażenia wirusem HIV. Punkt prowadzony jest przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”, ul. Karczówkowska 36, 25-711 Kielce. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach corocznie wspiera działalność punktu poprzez realizację zadania publicznego pn. *„Wspieranie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie profilaktyki HIV/AIDS skierowanych do różnych grup odbiorców oraz wspieranie działalności punktów informacyjno-konsultacyjnych na terenie województwa świętokrzyskiego”*.

3.5. Leczenie w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych

Poniższe zestawienie dotyczy liczby leczonych w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych.

Tabela 28. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, **leczeni ogółem**¹⁴

Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg. rozpoznania zasadniczego		Liczby bezwzględne	
		2018 r.	2019
Wyszczególnienie – leczeni ogółem		1 149	1 252
ogółem		1 149	1 252
Opiaty	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F11.0, F 11.1)	-	2
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F11.2, F11.3)	47	57
	Inne (F11.7, F 11.8, F11.9)	1	2
Kanabinole	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F12.0, F 12.1)	70	30
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F12.2, F12.3)	112	78
Leki uspokajające i nasenne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F13.0, F 13.1)	29	38
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F13.2, F13.3)	89	81
	Zaburzenia psychotyczne (F13.4, F13.5, F13.6)	-	8
	Inne (F13.7, F13.8, F13.9)	8	6
Kokaina	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F14.2, F14.3)	11	9
	Zaburzenia psychotyczne (F 14.4, F 14.5, F 14.6)	7	7
Inne subst. pobudzające (w tym kofeina)	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F15.0, F 15.1)	5	4
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F15.2, F15.3)	46	32
	Zaburzenia psychotyczne (F15.4, F15.5, F15.6)	1	0
Substancje halucynogenne	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F16.2, F16.3)	3	3
Lome rozpuszczalniki	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F18.2, F18.3)	3	1
Kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F19.0, F 19.1)	73	99
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F19.2, F19.3)	543	756
	Zaburzenia psychotyczne (F19.4, F19.5, F19.6)	17	7
	Inne (F19.7, F19.8, F19.9)	57	11
Używanie tytoniu (F17)		19	21

¹⁴ Opracowanie własne na podstawie „Sytuacji zabezpieczenia opieki zdrowotnej w województwie świętokrzyskim za 2018 r.”, https://wczp.kielce.uw.gov.pl/ftp/pliki/wczp/sm/pub/Biuletyn_kolorowy_za_2018_rok.pdf [dostęp na dzień 30.10.2020 r.]

W 2018 r. i 2019 r. odnotowano ogółem odpowiednio 1 149 i 1 252 pacjentów leczonych w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych. Największą liczbę leczonych odnotowano z powodu zespołu uzależnienia i zespołu abstynencyjnego spowodowanego przyjmowaniem kilku substancji psychoaktywnych.

Kolejna tabela przedstawia ilość leczonych po raz pierwszy w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego w 2018 i w 2019 r.

Tabela 29. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, **leczeni po raz pierwszy**¹⁵

Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg. rozpoznania a zasadniczego– leczeni po raz pierwszy		Liczby bezwzględne	
		2018	2019
Ogółem		502	680
Opiaty	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F11.0, F11.1)	-	2
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F11.2, F11.3)	11	18
	Inne (F11.7, F11.8, F11.9)	0	1
Kanabinole	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F12.0, F12.1)	69	24
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F12.2, F12.3)	58	52
Leki uspokajające i nasenne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F13.0, F13.1)	14	17
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F13.2, F13.3)	24	30
	Zaburzenia psychotyczne (F13.4, F13.5, F13.6)	4	4
	Inne (F13.7, F13.8, F13.9)	4	1
Kokaina	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F14.2, F14.3)	-	4
	Zaburzenia psychotyczne (F14.4, F14.5, F14.6)	3	3
Inne subst. pobudzające (w tym kofeina)	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F15.0, F15.1)	3	3
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F15.2, F15.3)	24	19
Kilka substancji lub inne substancje psychoaktywne	Ostre zatrucie i używanie szkodliwe (F19.0, F19.1)	39	61
	Zespół uzależnienia i zespół abstynencyjny (F19.2, F19.3)	184	417
	Zaburzenia psychotyczne (F19.4, F19.5, F19.6)	14	4
	Inne (F19.7, F19.8, F19.9)	36	3
Używanie tytoniu (F17)		11	17

¹⁵ Opracowanie własne na podstawie „Sytuacji zabezpieczenia opieki zdrowotnej w województwie świętokrzyskim za 2018 r., https://wczp.kielce.uw.gov.pl/ftp/pliki/wczp/sm/pub/Biuletyn_kolorowy_za_2018_rok.pdf [dostęp na dzień 30.10.2020 r.]

W 2018 r. i 2019 r. odnotowano odpowiednio po 502 i 680 pacjentów leczonych po raz pierwszy w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych. Największą liczbę leczonych odnotowano z powodu zespół uzależnienia i zespół abstynencyjnego spowodowanego przyjmowaniem kilku substancji psychoaktywnych.

3.6. Zgony z powodu przedawkowania substancji psychoaktywnych

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim nie odnotowano żadnego przypadku zgonu z powodu przedawkowania narkotyków. Niskie wskaźniki w tym zakresie odnotowuje się m.in. w województwie opolskim i lubelskim.

Tabela 30. Liczby zgonów z powodu przedawkowania narkotyków oraz wskaźnik zgonów na 100 000 mieszkańców (wg krajowej definicji: F11-12, F14-16, F19, X42, X62, Y12, X44, X64, Y14) w 2018 r. wg województw ¹⁶

województwa	liczby zgonów wg krajowej definicji: 2018	wskaźnik śmiertelności na 100 tys. 2018
dolnośląskie	15	0,52
kujawsko-pomorskie	12	0,58
lubelskie	2	0,09
lubuskie	6	0,59
łódzkie	21	0,85
małopolskie	16	0,47
mazowieckie	19	0,35
opolskie	1	0,10
podkarpackie	8	0,38
podlaskie	4	0,34
pomorskie	19	0,82
śląskie	38	0,84
świętokrzyskie	0	0
warmińsko-mazurskie	16	1,12
wielkopolskie	7	0,20
zachodniopomorskie	15	0,88
Polska	199	0,52

3.7. Synteza działań podejmowanych przez poszczególne samorzady lokalne województwa świętokrzyskiego w 2019 roku

Dane prezentowane w niniejszym rozdziale zostały opracowane na podstawie kwestionariuszy sprawozdawczych z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii. Ankieta corocznie jest opracowywana przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania

¹⁶ Dane przekazane przez KBPN

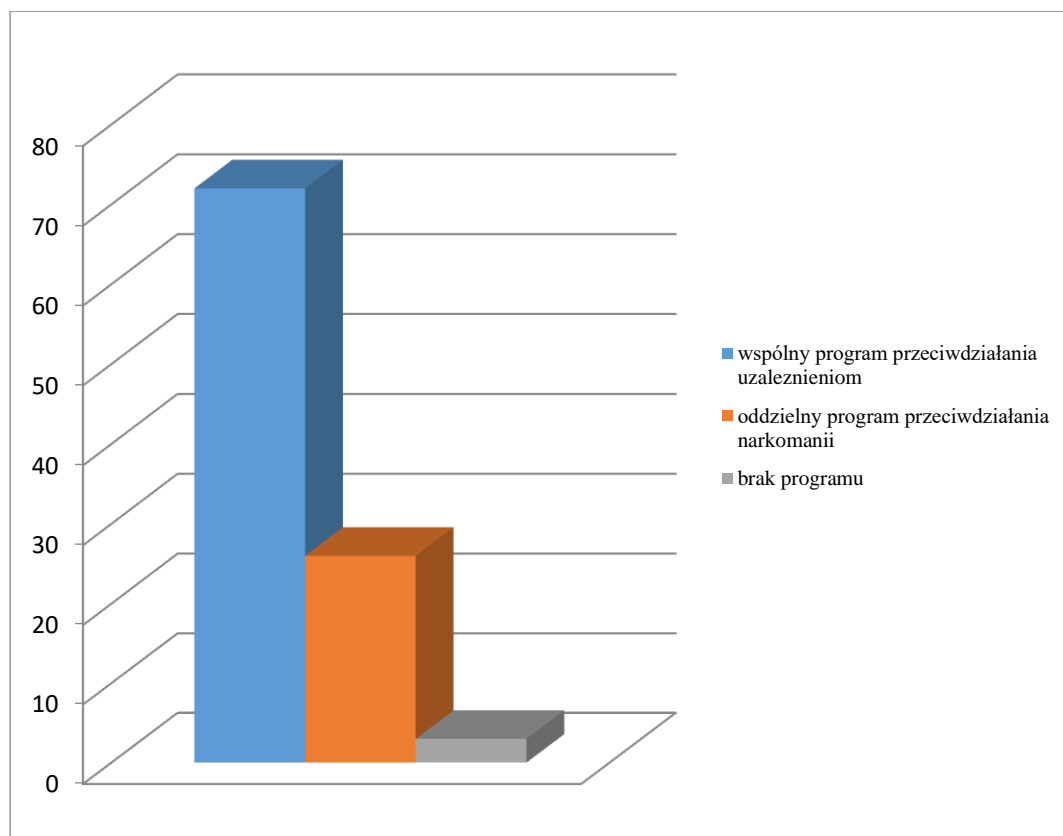
Narkomanii i za pośrednictwem eksperta wojewódzkiego ds. informacji o narkotykach i narkomanii rozsyłana do gmin poszczególnych województw.

W związku z powyższym informacje zawarte w niniejszym rozdziale zostały pogrupowane wg następujących kategorii:

- informacje ogólne nt. gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom,
- działania informacyjno–edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach,
- rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii,
- profilaktyka,
- redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna,
- monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych,
- zadania własne gminy.

3.7.1. Informacje ogólne nt. gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom

W znakomitej większości gminy województwa świętokrzyskiego w 2019 r. posiadały wspólny program przeciwdziałania uzależnieniom.

Wykres 1. Gminne programy przeciwdziałania uzależnieniom

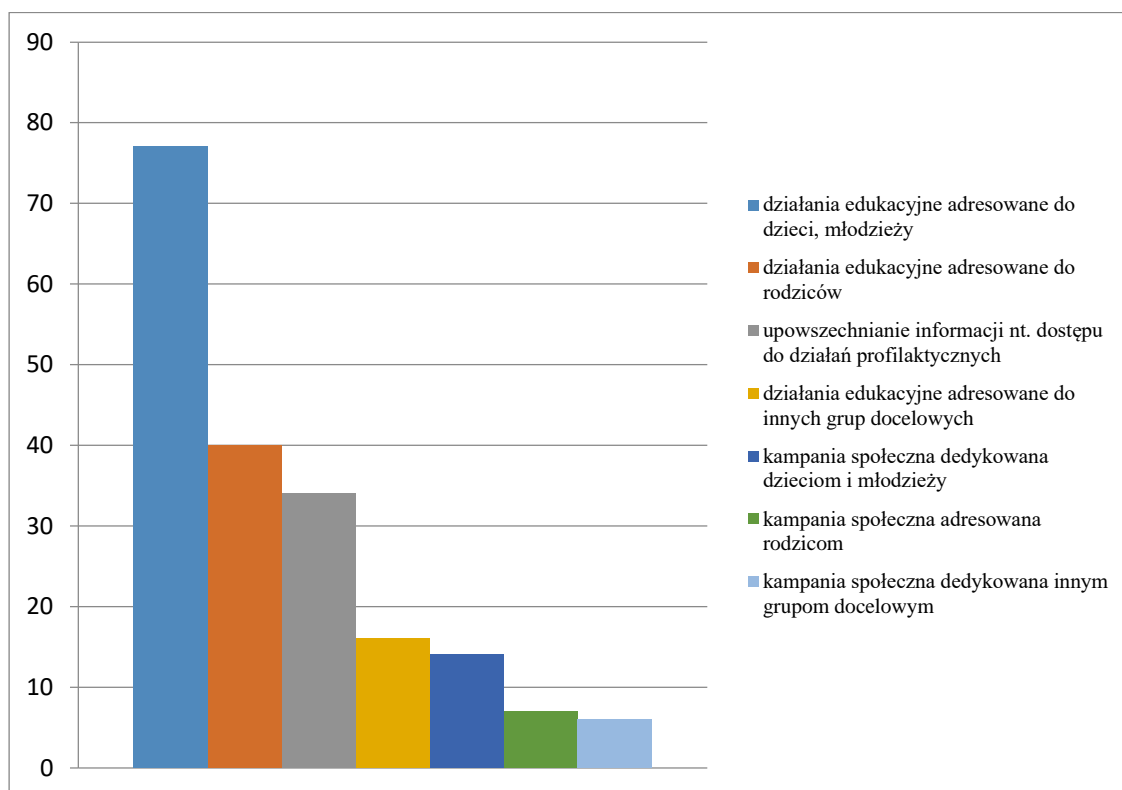
Łącznie 72 gminy z terenu województwa świętokrzyskiego opracowały wspólny program przeciwdziałania uzależnieniom (w pow. buskim – 3, jędrzejowskim – 6, kazimierskim – 5, kieleckim – 14, koneckim – 8, opatowskim – 2, ostrowieckim – 5, pińczowskim – 5, sandomierskim – 6, skarżyskim – 4, starachowickim – 3, staszowskim – 6, włoszczowskim – 5).

26 gmin opracowało oddzielny program przeciwdziałania uzależnieniom (w pow. buskim – 5, jędrzejowskim – 2, kieleckim – 5, opatowskim – 6, ostrowieckim – 1, sandomierskim – 2, skarżyskim – 1, starachowickim – 2, staszowskim – 2).

3 gminy nie opracowały programu przeciwdziałania uzależnieniom. Największy łączny uśredniony odsetek wpływów z tzw. „korkowego” wydatkowany (w poszczególnych gminach następnie zsumowany do ogółu powiatu) na realizację zadań z rozdz. 85153 (przeciwdziałania narkomanii) odnotowano w powiecie sandomierskim (18,60%), a następnie w starachowickim (12,4%) i powiecie kieleckim (12,3%).

3.7.2. Działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach

Największą aktywność w ramach działań informacyjno–edukacyjnych gminy województwa świętokrzyskiego wykazywały w obszarze działalności edukacyjnej adresowanej do dzieci i młodzieży. Tematyka działań dotyczyła zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia.

Wykres 2. Działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach

Najwięcej działań wykonano w powiecie kieleckim (18 gmin), a następnie w powiecie buskim – 4 gminy, jędrzejowskim – 7 gmin, kazimierskim – 4 gminy, kieleckim – 14 gmin, koneckim – 5 gmin, opatowskim – 6 gmin, ostrowieckim – 4 gminy, pińczowskim – 4 gminy, sandomierskim – 5 gmin, skarżyskim – 7 gmin, starachowickim – 3 gminy, staszowskim – 5 gmin, włoszczowskim – 5 gmin.

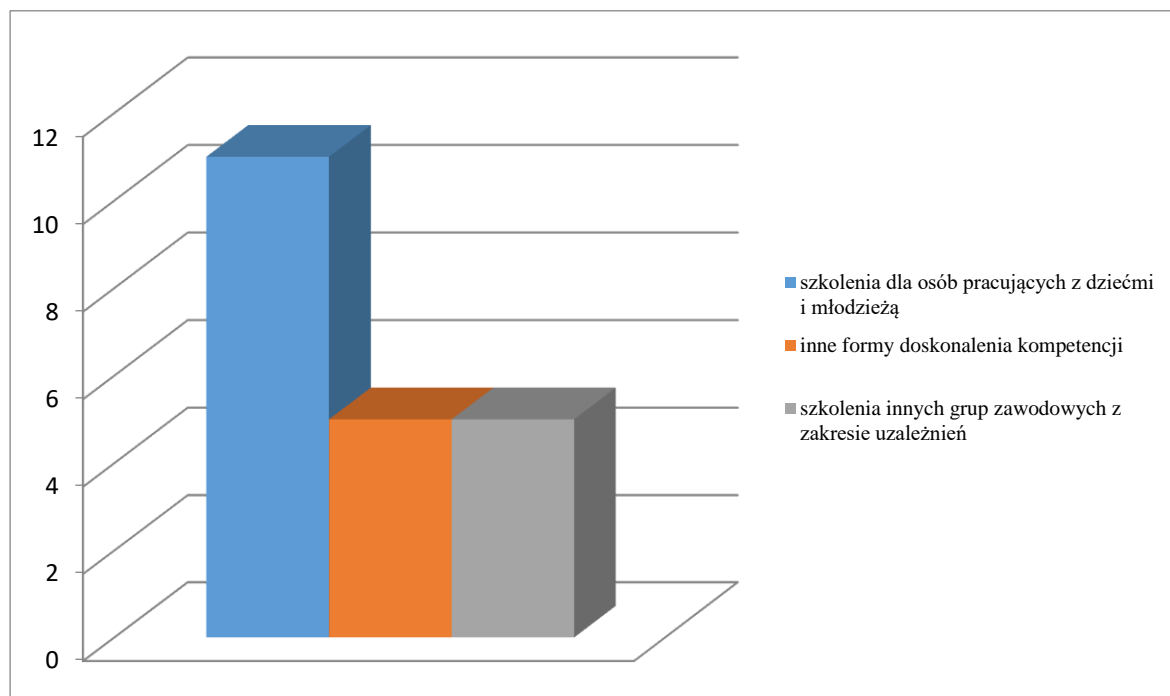
Najrzadziej realizowanym zadaniem było prowadzenie kampanii społecznych, adresowanych do innych grup docelowych na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia.

3.7.3. Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii

Najwięcej gmin z terenu województwa świętokrzyskiego realizowało szkolenia dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (łącznie 11 gmin).

Szkolenia dotyczyły wczesnego rozpoznawania zagrożenia wynikającego z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP oraz interwencji profilaktycznej.

Aktywność w tym zakresie wykazywały gminy z terenu powiatu: kazimierskiego (2 gminy), kieleckiego (1 gmina), koneckiego (2 gminy), ostrowieckiego (1 gmina), opatowskiego (2 gminy), starachowickiego (1 gmina), staszowskiego (1 gmina) i włoszczowskiego (1 gmina).

Wykres 3. Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii

Należy zauważyć, iż w ankietach sprawozdawczych samorządy gminne nie poinformowały jakie inne formy doskonalenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczące wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP oraz interwencji profilaktycznej prowadziły lub w jakich uczestniczyły.

Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia dotyczące strategii rozwiązywania problemów wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, kierowane w szczególności do przedstawicieli organizacji pozarządowych i JST.

Żaden samorząd nie podjął się szkolenia grup zawodowych, w szczególności takich jak: lekarze psychiatry, lekarze podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki i położne

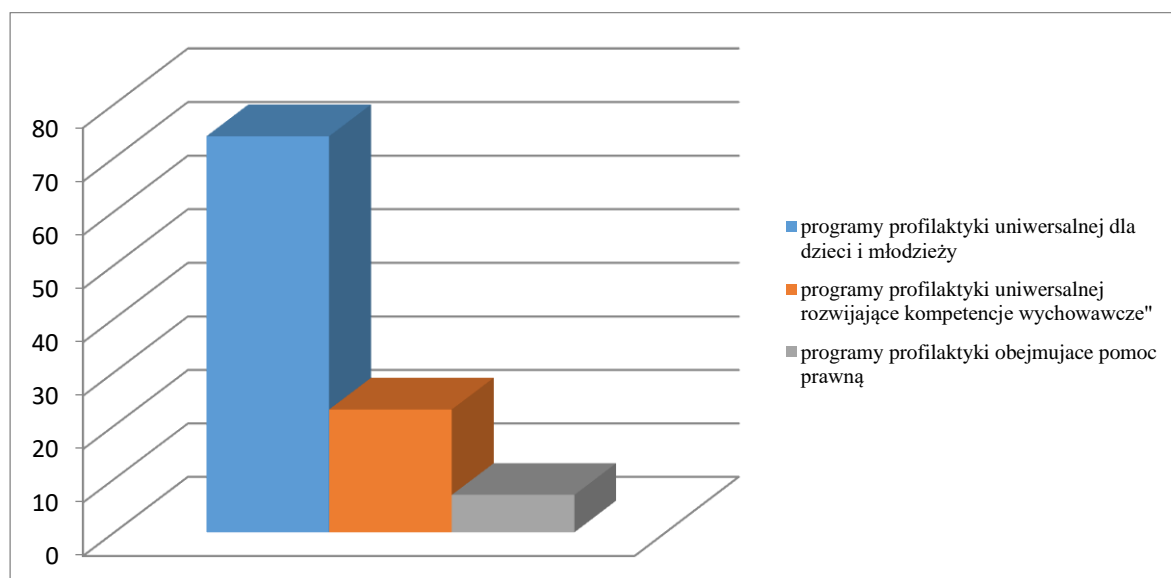
podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz skutecznych interwencji i programów profilaktycznych i leczniczych.

3.7.4. Profilaktyka

Największą aktywność jednostki samorządu terytorialnego wykazywały w zakresie realizacji programów profilaktyki:

- uniwersalnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (pow. buski – 4 gminy, jędrzejowski – 6 gmin, kazimierski – 3 gminy, kielecki – 18 gmin, konecki – 5 gmin, opatowski – 7 gmin, ostrowiecki – 4 gminy, pińczowski – 4 gminy, sandomierski – 6 gmin, skarżyski – 5 gmin, starachowicki – 3 gminy, staszowski – 5 gmin, włoszczowski – 4 gminy),
- uniwersalnej rozwijającej kompetencje wychowawcze rodziców lub osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (pow. jędrzejowski – 1 gmina, kazimierski – 1 gmina, kielecki – 1 gmina, sandomierski – 1 gmina, skarżyski – 1 gmina).

Z ankiet sprawozdawczych wynika, iż 7 samorządów lokalnych wdrażało programy adresowane do rodziców obejmującą pomoc prawną (pow. jędrzejowski – 1 gmina, kazimierski – 1 gmina, kielecki – 1 gmina, pińczowski – 1 gmina, sandomierski – 2 gminy, starachowicki – 1 gmina).

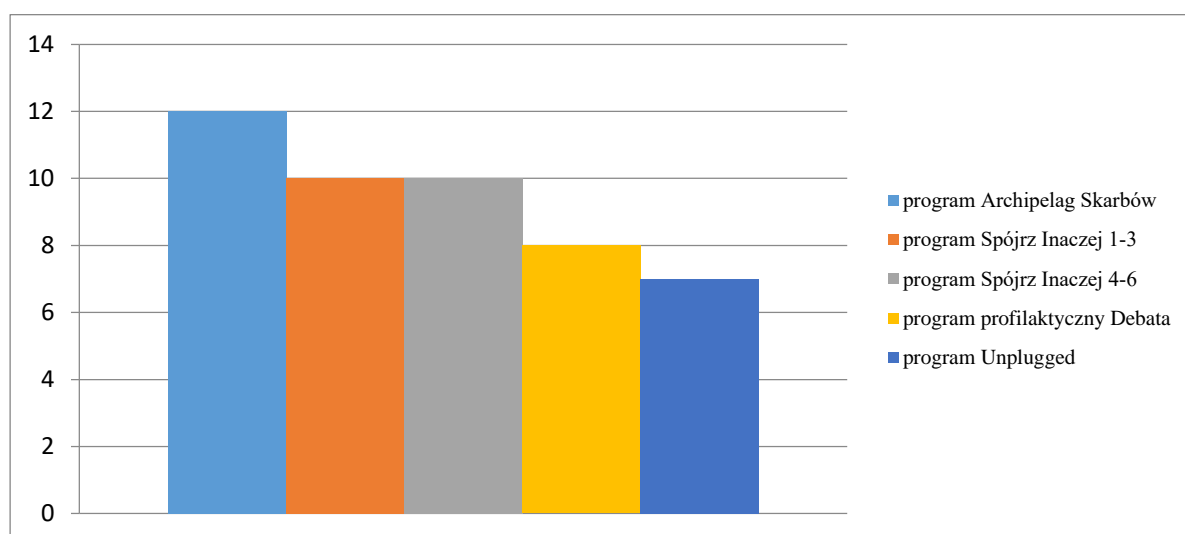

Wykres 4. Działania profilaktyczne

Najbardziej realizowanym zadaniem było wdrażanie programów profilaktyki wskazującej adresowanych do jednostek lub grup wysoce narażonych na czynniki ryzyka, w szczególności do osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP w sposób szkodliwy.

Łącznie w realizację programów profilaktyki uniwersalnej na terenie województwa świętokrzyskiego zaangażowanych było około 280 szkół. W działaniach uczestniczyło około 3700 osób. Z kolei programami profilaktyki wskazującej objęto około 80 osób.

Najchętniej realizowanymi programami profilaktycznymi były: Archipelag Skarbów, Przyjaciele Zippiego, Spójrz Inaczej dla klas 1-3, Spójrz Inaczej dla klas 4-6, Debata, Unplugged.

Wykres 5. Realizacja programów rekomendowanych

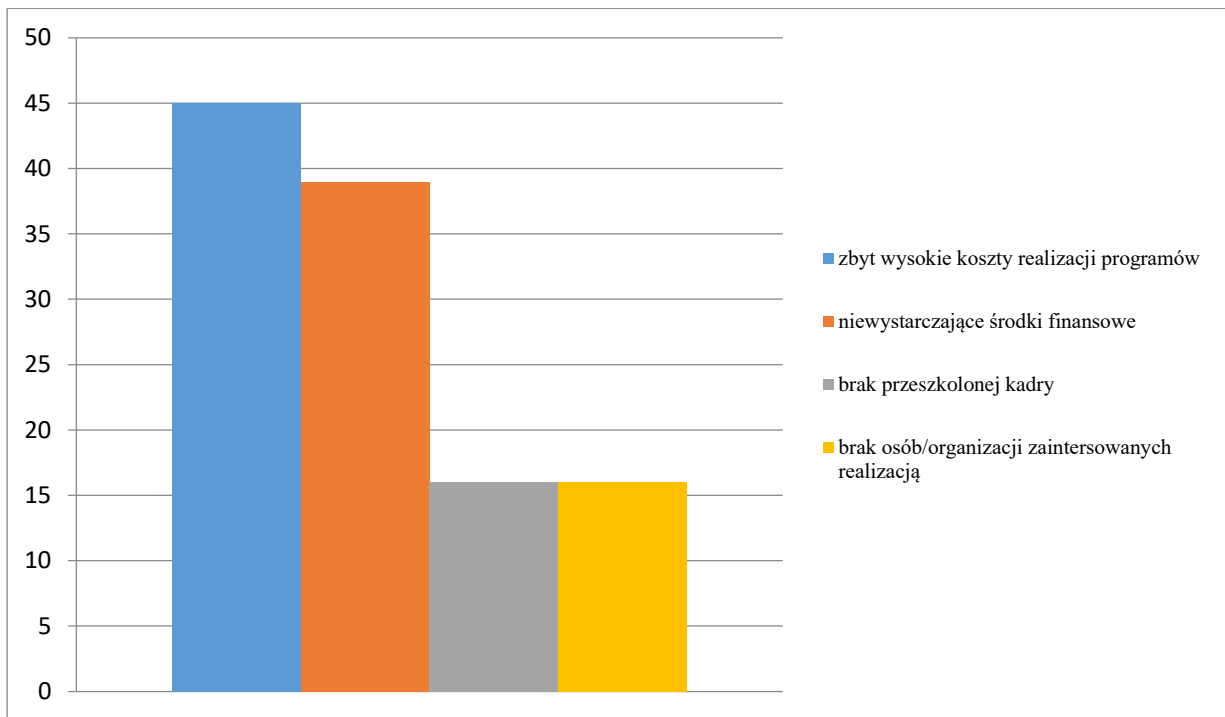
Realizacja programów rekomendowanych wyglądała następująco:

- » Archipelag Skarbów - pow. buski – 4 gminy, kazimierski – 1 gmina, kielecki – 3 gminy, opatowski – 1 gmina, ostrowiecki – 1 gmina, staszowski – 1 gmina,
- » Program Domowych Detektywów – pow. kazimierski – 1 gmina, staszowski – 1 gmina - Przyjaciele Zippiego – pow. buski – 2 gminy, jędrzejowski – 1 gmina, konecki – 1 gmina, skarżyski – 2 gminy,
- » Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – pow. sandomierski – 1 gmina, staszowski – 1 gmina,
- » Spójrz Inaczej dla klas 1-3 – pow. buski – 2 gminy, jędrzejowski – 1 gmina, kielecki – 2 gminy, opatowski – 1 gmina, skarżyski – 2 gminy, starachowicki – 1 gmina, włoszczowski – 1 gmina,

- » Spójrz Inaczej dla klas 4-6 - pow. buski – 2 gminy, jędrzejowski – 1 gmina, kazimierski – 1 gmin, opatowski – 1 gmina, ostrowiecki – 1 gmina, skarżyski – 2 gminy, starachowicki – 1 gmina, włoszczowski – 1 gmina,
- » Program Profilaktyczny Debata – pow. jędrzejowski – 2 gminy, kielecki – 3 gminy, ostrowiecki – 2 gminy, pińczowski – 1 gmina,
- » Program Unplugged – pow. jędrzejowski – 1 gmina, kielecki – 3 gminy, ostrowiecki 1 gmina, staszowski – 1 gmina, włoszczowski 1 – gmina,
- » Fred goes net – pow. jędrzejowski – 1 gmina, kielecki – 1 gmina, ostrowiecki 1 gmina, starachowicki – 1 gmina,
- » Program Przeciwdziałania Młodzieżowej Patologii Społecznej – pow. jędrzejowski 1 gmina, ostrowiecki – 1 gmina,
- » Szkolna Interwencja Profilaktyczna – pow. ostrowiecki -1 gmina, skarżyski – 1 gmina,
- » Środowiskowa Profilaktyka Uzależnień – pow. ostrowiecki -1 gmina,
- » Program wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci nieśmiałych - pow. ostrowiecki -1 gmina,
- » Program wspomagania rozwoju psychospołecznego dzieci nielubianych przez rówieśników z powodu zachowań antyspołecznych - pow. ostrowiecki -1 gmina,
- » Program Nauki Zachowania - pow. ostrowiecki -1 gmina,
- » Profilaktyczny Bank Dobrych Praktyk - pow. ostrowiecki -1 gmina,
- » Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalne - pow. ostrowiecki -1 gmina,
- » ARS, czyli jak dbać o miłość? – pow. jędrzejowski – 1 gmina, kielecki- 1 gmina, konecki – 1 gmina, ostrowiecki – 1 gmina.

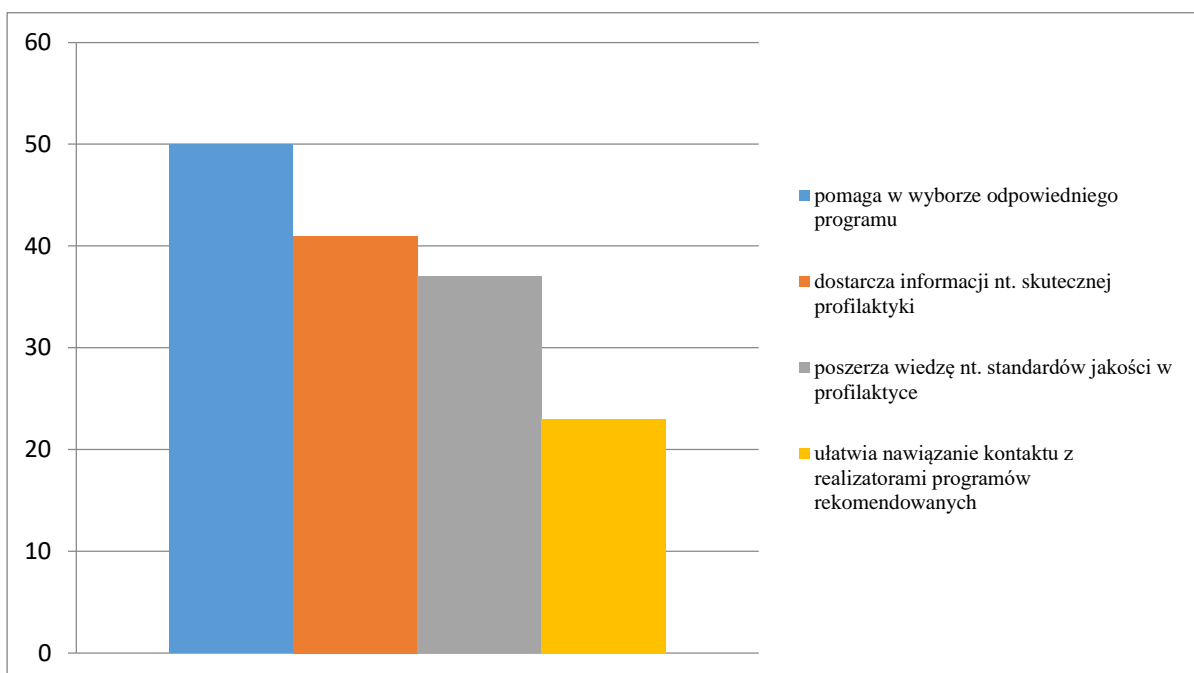
Z analizy danych zawartych w kwestionariuszu sprawozdawczym wynika, iż system rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego znany jest w: 6 gminach pow. buskiego, 3 gminach pow. jędrzejowskiego, 2 gminach pow. kazimierskiego, 9 gminach pow. kieleckiego, 5 gminach pow. koneckiego, 5 – gminach pow. opatowskiego, 5 gminach pow. ostrowieckiego, 4 gminach pow. pińczowskiego, 5 gminach pow. sandomierskiego, 1 gminie pow. skarżyskiego, 1 gminie pow. starachowickiego, 7 gminach pow. staszowskiego, 5 gminach pow. włoszczowskiego.

Największym źródłem wiedzy o programach rekomendowanych były: strona internetowa, publikacje, szkolenia oraz akty prawne. Wskazywano również na bariery utrudniające wdrażanie rekomendowanych programów, co ilustruje wykres 6.

Wykres 6. Bariery utrudniające wdrażanie programów rekomendowanych

Uznano, że strona internetowa dotycząca systemu rekomendacji pomaga w wyborze odpowiedniego do potrzeb gminy programu rekomendowanego, dostarcza informacji na temat skutecznej profilaktyki, umożliwia poszerzenie wiedzy na temat standardów jakości w profilaktyce oraz ułatwia nawiązanie kontaktu z organizacjami realizującymi programy rekomendowane.

Wykres 7. Opinie nt. strony internetowej programów rekomendowanych

Z analizy danych zawartych w kwestionariuszu sprawozdawczym wynika europejskie standardy jakości w profilaktyce uzależnień od narkotyków znane są w: 1 gminie pow. buskiego, 4 gminach pow. jędrzejowskiego, 1 gminie pow. kazimierskiego, 8 gminach pow. kieleckiego, 2 gminach pow. koneckiego, 2 gminach pow. opatowskiego, 3 gminach pow. ostrowieckiego, 1 gminie pow. pińczowskiego, 2 gminach pow. sandomierskiego, 2 gminach pow. skarżyskiego, 2 gminach pow. starachowickiego, 5 gminach pow. staszowskiego, 1 gminie pow. włoszczowskiego.

Największym źródłem wiedzy o standardach jakości w profilaktyce uzależnień jest publikacja pod tytułem „Europejskie Standardy Jakości w Profilaktyce Uzależnień od Narkotyków”.

3.7.5. Redukcja szkód, rehabilitacja i reintegracja społeczna

Gminy Końskie i Skalbmierz wspierały finansowo noclegownie, w których mogą przebywać osoby uzależnione od narkotyków.

Gmina Końskie wspierała programy obejmujące wymianę igieł i strzykawek, programy obejmujące testowanie w kierunku zakażeń krwiopochodnych, programy redukcji szkód zdrowotnych i społecznych wśród osób używających szkodliwie i uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP.

Miasto Kielce wspierało hostel dla osób w trakcie leczenia lub po jego zakończeniu.

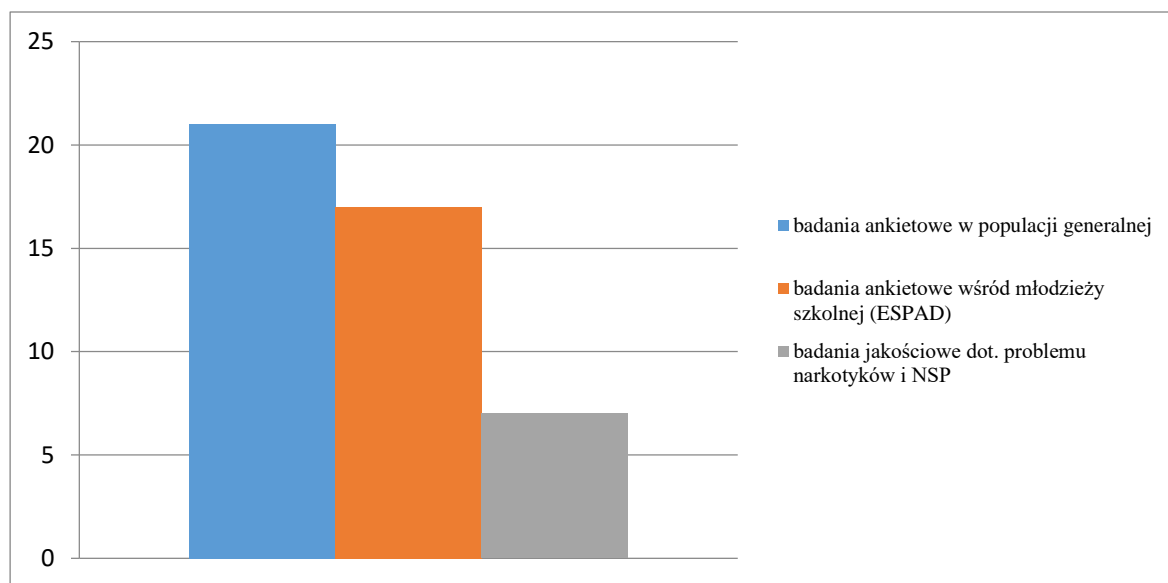
Z działań podejmowanych w ramach redukcji szkód największą aktywność gminy wykazały poprzez upowszechnianie informacji na temat placówek i programów ambulatoryjnych dla osób uzależnionych (w pow. buskim – 1 gmina, jędrzejowskim – 3 gminy, kieleckim – 4 gminy, koneckim – 1 gmina, opatowskim – 1 gmina, ostrowieckim - 1 gmina, starachowickim - 1 gmina, staszowskim – 1 gmina).

3.7.6. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych

Najwięcej gmin z terenu województwa świętokrzyskiego wspierało realizację:

- badań ankietowych w populacji generalnej dotyczących problemu narkotyków i NSP (w pow. buskim – 2 gminy, jędrzejowskim – 3 gminy, kieleckim – 5 gmin, pińczowskim

- 2 gminy, sandomierskim – 2 gminy, skarżyskim - 2, starachowickim – 2 gminy, włoszczowskim – 3 gminy), oraz
- realizację badań ankietowych wśród młodzieży szkolnej przeprowadzane co 4 lata zgodnie z metodologią zalecaną przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (w pow. buskim – 1 gmina, jędrzejowskim – 3 gminy, kieleckim – 7 gmin, koneckim - 1 gmina, pińczowskim – 1 gmina, skarżyskim - 2 gminy, starachowickim – 2 gminy).

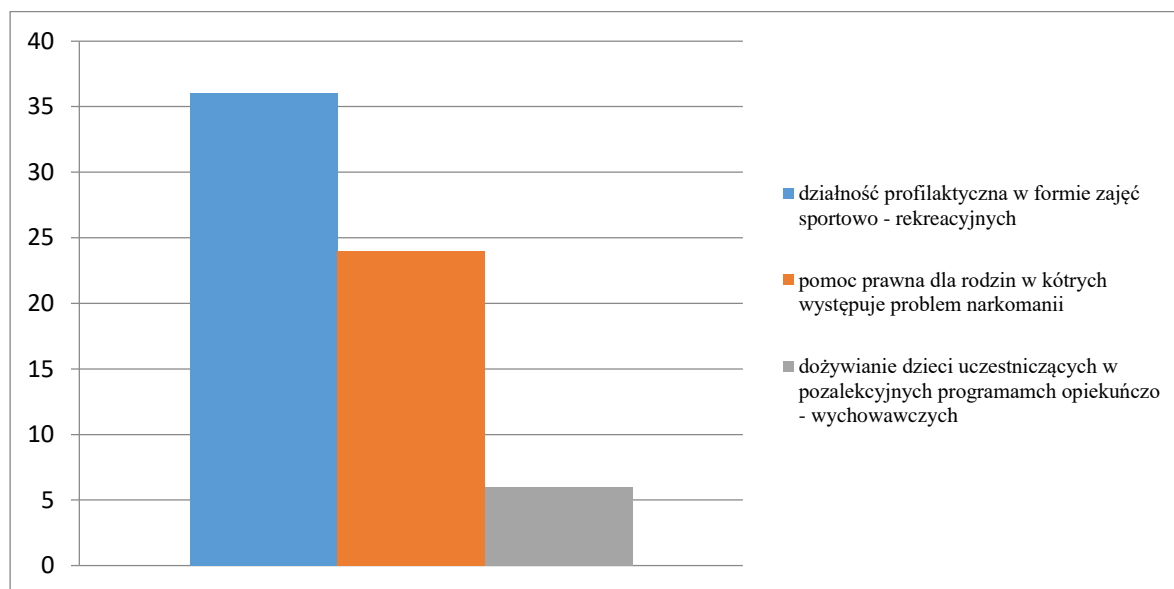
Wykres 8. Najczęstsze rodzaje badań wykonywanych w lokalnych samorządach

Na terenie województwa świętokrzyskiego 12 gmin przygotowało raporty dotyczące m.in. rozpowszechnienia używania narkotyków w gminie, reakcji społecznej i/lub instytucjonalnej, monitoringu problemu narkomanii na terenie gminy, raport z badania ESPAD (w pow. buskim – 1 gmina, jędrzejowskim – 2 gminy, kieleckim – 1 gmina, koneckim – 1 gmina, opatowskim – 1 gmina, ostrowieckim – 1 gmina, pińczowskim – 3 gminy, skarżyskim – 1 gmina, starachowickim - 1 gmina), w tym:

- 9 raportów powstało w ramach monitoringu problemu narkotyków i narkomanii (w pow. jędrzejowskim – 1 gmina, kazimierski – 1 gmina, koneckim – 1 gmina, ostrowieckim – 1 gmina, pińczowskim – 2 gminy, sandomierskim – 1 gmina, skarżyskim – 1 gmina, staszowskim - 1 gmina),
- 8 raportów powstało z badań prowadzonych w gminach (w pow. buskim – 1 gmina, jędrzejowskim – 1 gmina, kieleckim – 3 gminy, koneckim – 1 gmina, opatowskim – 1 gmina, ostrowieckim – 1 gmina, starachowickim -1 gmina).

3.7.7. Zadania własne gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii

W ramach zadań własnych największą aktywność gminy wykazały w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej w formie zajęć sportowo - rekreacyjnych dla uczniów. Szczegóły ilustruje poniższy wykres.

Wykres 9. Zadania własne gminy w ramach przeciwdziałania narkomanii

W ramach gminnych programów z rozdz. 85153 (przeciwdziałanie narkomanii) wspierano następujące działania:

- 36 gmin udzieliło wsparcia na realizację zadania polegającego na prowadzeniu działalności profilaktycznej w formie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów (w pow. buskim – 2, jędrzejowskim – 3, kazimierskim – 1, kieleckim – 11, koneckim – 3, opatowskim – 4, ostrowieckim - 2, pińczowskim - 2, sandomierskim - 3, starachowickim - 2, staszowskim – 1, włoszczowskim – 2),
- 24 gminy prowadziły działania polegające na udzielaniu pomocy prawnej rodzinom, w których występuje problem narkomanii (w pow. buskim – 1, jędrzejowskim – 2, kazimierskim – 1, kieleckim – 7, koneckim – 4, opatowskim – 1, ostrowieckim - 2, sandomierskim - 3, starachowickim - 2, włoszczowskim – 1),
- 6 gmin udzieliło wsparcia na realizację zadania polegającego na prowadzeniu dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych (w pow. buskim – 1, kieleckim – 1, koneckim – 1, opatowskim – 1, ostrowieckim - 1, pińczowskim - 1).

3.8. Działania podejmowane w 2019 r. w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017 – 2020

3.8.1. Prowadzenie działań informacyjno - edukacyjnych

Działalność informacyjno - edukacyjna prowadzona przez samorząd województwa świętokrzyskiego

W 2019 r. Samorząd Województwa Świętokrzyskiego wspierał finansowo, realizował i podejmował szereg działań z zakresu edukacji zdrowotnej i upowszechniania informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych.

Na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii.

W ramach ogłoszonego konkursu ofert, jedno z zadań dotyczyło realizacji działań edukacyjnych i brzmiało: „Wspieranie działań o charakterze informacyjno - edukacyjnym mających na celu ograniczenie stosowania środków psychoaktywnych”

W ramach powyższego zadania, **Caritas Diecezji Kieleckiej** zrealizował projekt pn. „Mówimy NIE uzależnieniom”, skierowany do dzieci i młodzieży w wieku 6-18 lat z terenu 3 powiatów województwa świętokrzyskiego (Miasto Kielce, powiaty: kielecki i jędrzejowski). W projekcie uczestniczyły dzieci i młodzieży, w ilości 140 osób. Projekt miał na celu zapobieganie zażywaniu narkotyków, dopalaczy i środków uzależniających oraz wykształcenie postaw sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z paleniem tytoniu, piciem alkoholu oraz stosowaniem innych używek. W ramach zadania odbyły się spotkania tematyczne z psychologiem, psychoterapeutą dla dzieci/młodzieży nt. negatywnych skutków zażywania substancji zakazanych i ich negatywnego wpływu na rozwój i dalsze życie młodych ludzi. Przeprowadzono także zajęcia fizyczne, artystyczne oraz zorganizowano zamiejscowe wycieczki tematyczne, jako alternatywne formy spędzania wolnego czasu zapobiegające stosowaniu używek. Zorganizowano również warsztaty dla rodziców oraz wychowawców nt. jak rozpoznać, że dziecko jest uzależnione od substancji psychoaktywnych lub jest pod ich wpływem oraz jak rozmawiać z dzieckiem w takich sytuacjach. Dodatkowo omówiono kwestię jak reagować w przypadku kiedy dziecko

wraca do domu pod wpływem używek. W ramach projektu zostały opracowane i opublikowane broszury informacyjne oraz plakaty dotyczące skutków zażywania substancji zakazanych przez dzieci i młodzieży oraz zawierające listy adresów i telefonów instytucji ofiarujących pomoc. Dzięki udziałowi w projekcie młodzież uzyskała informacje o mechanizmach rządzących człowiekiem uzależnionym i w jaki sposób mówić „NIE” narkotekom, nikotynie, alkoholowi i dopalaczom.

Polskie Towarzystwo Higieniczne Oddział Kielecki zrealizowało projekt pn. Przejście Małych Form Teatralnych „Dopalacze – ryzykujesz życiem”. Projekt był skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu województwa świętokrzyskiego. Uczestnikami projektu byli młodzi ludzie, którzy najczęściej sięgają po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. W realizację zadania zaangażowane zostały: wojewódzka i powiatowe stacje sanitarno – epidemiologiczne. Projekt został przeprowadzony w formie Przejścia Małych Form Teatralnych, jako poszerzenie standardowej edukacji prowadzonej w szkole. Do udziału w Przejściu przystąpiło 8 szkół ponadpodstawowych, obejmujących 72 uczniów i 18 nauczycieli. Projekt miał na celu zainteresowanie zarówno uczniów, jak i nauczycieli nieco inną formą spojrzenia na problem walki z dopalaczami. Uczniowie zainspirowani atrakcyjną formą przekazu treści o charakterze prozdrowotnym łatwiej przyswoili istotne i podstawowe zasady prowadzenia zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów. Dzięki udziałowi w projekcie młodzież została uświadomiona o niebezpieczeństwach wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych. Przygotowane przez uczniów i nauczycieli autorskie spektakle mogą być wielokrotnie prezentowane przez szkołę w innych instytucjach oraz placówkach oświatowych w działaniach profilaktycznych i prozdrowotnych, propagujących zdrowy styl życia wolny od nałogów.

Na realizację powyższych działań w ramach zadania, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego przeznaczył kwotę: 41 330 zł.

W kontekście realizacji przedmiotowego zadania, opracowano oraz udostępniono na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach wykaz podmiotów prowadzących leczenie uzależnień, w tym od substancji psychoaktywnych na terenie województwa w 2019 roku.

Ponadto, na stronie internetowej Urzędu udostępniono wykaz punktów konsultacyjno -diagnostycznych w zakresie HIV/AIDS w Polsce w 2019 r.

Działalność informacyjno-edukacyjna prowadzona przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach¹⁷

Wszystkie działania profilaktyczne wpisują się w realizowany na terenie naszego województwa program „Bezpieczne Świętokrzyskie na lata 2016–2020”, gdzie w jego założeniach i celach ujęto przeciwdziałanie patologiom społecznym w tym m.in. narkomanii.

Świętokrzyscy policjanci w 2019 r. prowadzili różnego rodzaju przedsięwzięcia na rzecz uświadamiania dzieci, młodzieży i osób dorosłych o konsekwencjach wynikających z nieprzestrzegania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz szkodliwości zażywania substancji psychoaktywnych. Jednym z celów prowadzonych działań edukacyjnych było m.in.:

- podniesienie poziomu wiedzy na temat zjawiska narkomanii, w tym nowych substancji psychoaktywnych - dostępność, kontrola, odpowiedzialność prawna, wśród dorosłych,
- podniesienie świadomości skutków zażywania narkotyków poprzez prowadzenie działań edukacyjnych opartych na profilaktyce rówieśniczej i zintegrowanej profilaktyce skierowanej do dzieci i młodzieży.

Podczas prowadzonych działań profilaktycznych w związku z ograniczeniem zjawiska zażywania „dopalaczy” świętokrzyscy policjanci od 01.01.2019 r. do 31.03.2019 r. na terenie woj. świętokrzyskiego przeprowadzili łącznie 215 spotkań z udziałem ponad 9 700 uczestników (dzieci, młodzież, dorośli). W wielu pogadankach współprowadzającymi byli przedstawiciele powiatowych stacji sanitarno–epidemiologicznych i oświaty. Prelekcje przeprowadzane były przede wszystkim w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Ponadto o zrealizowanych działaniach umieszczano informacje na policyjnych stronach internetowych oraz przekazywano lokalnym mediom – 27 razy.

Przykładowe przedsięwzięcia z KPP/KMP:

- XXVIII Ogólnopolska Konferencja Studenckich Kół Naukowych „Człowiek i jego środowisko”,
- VI edycja kampanii pn. „Stop dopalaczom” zorganizowanej przez Miejskie Centrum Kultury w Ostrowcu Św.
- V Gala Profilaktyki „PaT” i Wolontariatu,
- uczestnictwo w konferencji, która odbyła się w ramach kampanii informacyjno-edukacyjnej „Narkotyki i dopalacze zabijają”

¹⁷ Dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach

- współorganizowanie „Przeglądu filmów profilaktycznych” w ramach XVI Świętokrzyskich Dni Profilaktyki.

Działalność informacyjno - edukacyjna prowadzona przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego¹⁸

W trosce o zdrowie publiczne, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa świętokrzyskiego podejmowali w 2019 r. szereg inicjatyw o charakterze informacyjno–edukacyjnym, mających na celu przekazywanie wiedzy o zagrożeniach dla zdrowia lub życia ludzi spowodowanych zażywaniem tzw. „dopalaczy”, profilaktyki uzależnień oraz skali problemu dotyczącej zatruciu środkami zastępczymi.

Adresatami tych działań byli przede wszystkim uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz średnich, rodzice, nauczyciele, opiekunowie, a także wychowankowie domów dziecka czy też domów poprawczych i ich opiekunowie, uczestnicy wypoczynków zimowych i letnich oraz uczestnicy obozów.

W ramach podejmowanych inicjatyw prozdrowotnych, organizowano szkolenia, konferencje oraz spotkania edukacyjne, w trakcie których poza wykładami rozdawano materiały edukacyjne (ulotki, broszury), a także wyświetlano filmy o tzw. „dopalaczach” i profilaktyce uzależnień.

Wybrane wydarzenia, w których brał udział Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Kielcach wspólnie z Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi województwa świętokrzyskiego:

1. Konferencja szkoleniowa pt. „Środki psychoaktywne w środowisku szkolnym – jak przeciwdziałać zagrożeniom?”,
2. Konferencja dla nauczycieli i pedagogów „ Współczesne zagrożenia dzieci i młodzieży w wieku szkolnym”,
3. Wojewódzki Przegląd Małych Form Teatralnych pt. „Dopalacze – ryzykujesz życiem” ukazujący problem stosowania substancji psychoaktywnych, tzw. „dopalaczy” widziany oczami młodzieży,
4. Impreza edukacyjna „Noc biologów”.

¹⁸ Dane przekazane przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Działalność informacyjno - edukacyjna prowadzona przez Kuratorium Oświaty w Kielcach¹⁹

Działania podejmowane przez Kuratorium Oświaty w Kielcach w zakresie przeciwdziałania narkomanii skierowane były nie tylko do nauczycieli ale również do uczniów oraz ich rodziców. Dla realizacji tych zadań Kuratorium Oświaty podejmuje ścisłą współpracę z różnymi podmiotami w celu uzyskania najlepszych efektów w zakresie profilaktyki. Wszystkie podejmowane działania służą utrwalaniu bezpiecznego modelu szkoły oraz widzeniu profilaktyki narkomanii jako stałego elementu kompleksowych działań dydaktycznych i wychowawczych. Do takich działań należą:

- prowadzenie na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Kielcach www.kuratorium.kielce.pl zakładki pt. bezpieczeństwo i profilaktyka, gdzie udostępnione są m.in. telefony do odpowiednich instytucji, procedury postępowania w szkole, odpowiednia literatura,
- informowanie poprzez stronę m.in.: o kampaniach ogólnopolskich skierowanych do dzieci i młodzieży „Narkotyki i dopalacze zabijają. Szkoda Ciebie na takie patoklimaty”, „Nie hejtuję – reaguję”,
- współorganizowanie XXVII Konferencji naukowo - szkoleniowej „Rodzina polska w koncepcji odradzającego się państwa po 100 latach odzyskania niepodległości w 1918 roku” oraz seminariów instruktażowych:
 - Procedura sądowego kierowania na leczenie odwykowe, Rola kuratora sądowego,
 - Nowe Substancje Psychoaktywne – Dopalacze jako narkotyki XXI wieku,
 - Rola Policji w realizacji procedury „Niebieskie Karty”. Algorytmy postępowania kadry pedagogicznej w przypadku ujawnienia u uczniów czynów karalnych i występowania przejawów demoralizacji,
- organizowanie wraz ze Świętokrzyskim Centrum Edukacji i Profilaktyki w Kielcach bezpłatnych szkoleń dla pracowników placówek z woj. świętokrzyskiego pt. „Narkotyki i dopalacze w szkole XXI Wieku”,
- przekazywanie do placówek oświatowych publikacji „Miłość, wolność i odpowiedzialność” – poradnik dla rodziców, wychowawców i duszpasterzy, w której poruszany jest m.in. problem ochrony dzieci przed uzależnieniami,

¹⁹ Dane przekazane przez Kuratorium Oświaty w Kielcach

- zamieszczanie na stronie poradników dla dyrektorów szkół i organów prowadzących szkołę zawierających zbiór rekomendacji oraz wytycznych dotyczących działań profilaktycznych związanych z ryzykiem wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa w szkole lub placówce wraz ze wskazaniem obowiązujących przepisów i odpowiedzialności,
- zapoznawanie z wynikami badań nt. używania alkoholu i narkotyków przez młodzież prowadzonych przez: Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Pracownię Badań i Inicjatyw Społecznych,
- udzielanie doraźnych porad nauczycielom, rodzicom w sprawach związanych z uzależnieniem od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

Dbanie o bezpieczeństwo młodego człowieka i stosowanie różnorodnych metod wychowania i kształcenia jest wspólnym przedsięwzięciem Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty i wielu innych podmiotów jak Policja, Sąd Rejonowy w Kielcach, Świętokrzyskie Centrum Edukacji i Profilaktyki w Kielcach. Działaniom tym towarzyszy jeden cel – aby zagwarantować każdemu dziecku dobre przygotowanie do udziału w życiu społecznym na każdym etapie edukacyjnym w poczuciu bezpieczeństwa i ze świadomością umiejętnego radzenia sobie z zagrożeniami.

3.8.2. Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii

Działania prowadzone przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego

W 2019 roku Samorząd Województwa Świętokrzyskiego wspierał finansowo, realizował i podejmował szereg inicjatyw z zakresu rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

Na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii.

W ramach ogłoszonego konkursu ofert, jedno z zadań dotyczyło między innymi organizacji szkoleń edukatorów, rodziców i wychowawców z zakresu zagrożeń i konsekwencji wynikających z używania substancji psychoaktywnych i brzmiało:

„Wspieranie rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.”

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego udzielił wsparcia finansowego dla Fundacji Wychowanie i Profilaktyka im. Jana Pawła II, która zrealizowała projekt „ARCHIPELAG SKARBÓW”. W toku realizacji powyższego zadania, Fundacja Wychowanie i Profilaktyka im. Jana Pawła II zrealizowała projekt pn. „Archipelag Skarbów”. Był on skierowany do nastolatków w okresie dojrzewania oraz do ich rodziców i nauczycieli. Realizacja zadania odbywała się w szkołach podstawowych i średnich na terenie województwa świętokrzyskiego oraz w salach udostępnionych przez domy kultury, szkoły i urzędy. W ramach realizacji zadania odbyły się spotkania z młodzieżą, rodzicami z nauczycielami. Spotkania dla rodziców trwały 1 godzinę dydaktyczną, a szkolenia dla kadry pedagogicznej 2 godziny dydaktyczne. Szkolenia dla opiekunów młodzieży miały na celu pomoc w dostosowaniu szkolnych programów wychowawczych i profilaktycznych do mentalności obecnego młodego pokolenia. Ponadto, nauczyciele będą kontynuować profilaktykę rozpoczętą podczas udziału w projekcie, na lekcjach wychowawczych i zajęciach z wychowania do życia w rodzinie. Podczas spotkań z rodzicami szczególny nacisk kładziono na aspekt umiejętności dobrej komunikacji, niezbędnej w wychowywaniu nastolatka.

W ramach działań podejmowanych w zakresie rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii, wypożyczano walizkę „Drug - Box” będącą w posiadaniu Departamentu Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego, która zawiera atrapy narkotyków. Walizka była wykorzystywana jako narzędzie dydaktyczne podczas szkoleniach w ramach Świętokrzyskich Dni Profilaktyki.

W ramach rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii uczestniczono:

- w konferencji pt. „Rola samorządów w przeciwdziałaniu HIV - Fast Track Cities”. Konferencja miała na celu zwiększenie skuteczności działań różnych programów prewencji HIV, zmniejszenie negatywnego wpływu stygmatyzacji i dyskryminacji osób żyjących z HIV oraz stworzenie wspólnej platformy internetowej do współpracy międzynarodowej i prezentacji lokalnych działań,
- w XXVI edycji Konferencji obradującej corocznie pod hasłem „Człowiek żyjący z HIV w rodzinie i społeczeństwie”, organizowanej przez Polską Fundację Pomocy Humanitarnej „Res Humanae” we współpracy z Krajowym Centrum Ds. AIDS, podczas której przekazano najaktualniejszą wiedzę z zakresu pomocy, profilaktyki i strategii działań w zakresie zapobiegania zakażeniom HIV.

Działalność prowadzona przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach²⁰

W ramach prowadzonych szkoleń dot. problematyki narkotykowej dla osób dorosłych (pedagodzy, rodzice, rodziny zastępcze, pracownicy socjalni) wykorzystywana była walizka z atrapami narkotyków „Drug-box”. W garnizonie świętokrzyskim są 4 takie walizki tj. w: KWP w Kielcach, KPP w Busku-Zdroju, KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim i KPP w Staszowie. Ponadto wykorzystywana jest również walizka, w której znajdują się atrapy narkotyków i nowych środków psychoaktywnych, a także akcesoria i przedmioty wykorzystywane m.in. do przechowywania i palenia środków odurzających i dopalaczy.

Dodatkowo w celu ograniczenia zjawiska narkomanii wykorzystywane jest narzędzie w postaci *Krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa*, gdzie na terenie woj. świętokrzyskiego mieszkańcy zgłosili w kategorii *używanie środków odurzających* ogółem 178 takich przypadków. Każde zgłoszenie jest weryfikowane przez policjantów i w przypadku potwierdzenia zagrożenia niezwłocznie podejmowane są działania zmierzające do jego wyeliminowania.

W dniu 02.04.2019 r. miała miejsce w woj. świętokrzyskim inauguracja ogólnopolskiej kampanii o charakterze edukacyjno-profilaktycznym pt. „Narkotyki i dopalacze zabijają”. Rozpoczęła się ona wideokonferencją w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Kielcach w której uczestniczyło kierownictwo z podległych jednostek terenowych. Tego samego dnia odbyła się konferencja prasowa z udziałem Wojewody Świętokrzyskiego i przedstawicieli innych instytucji.

Podczas prowadzonych działań profilaktycznych w związku z prowadzoną ww. kampanią świętokrzyscy policjanci od kwietnia do grudnia 2019 r. na terenie woj. świętokrzyskiego przeprowadzili ponad 800 różnego rodzaju przedsięwzięć (spotkań, konferencji, festynów, debat, pikników) z udziałem ponad 45 000 uczestników (dzieci, młodzież, dorośli). Prelekcje przeprowadzane były przede wszystkim w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Ponadto ponad 200 razy o zrealizowanych działaniach informowano na policyjnych stronach internetowych oraz w 30 przypadkach informacje umieszczały lokalne media.

²⁰ Dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach

3.8.3. Profilaktyka

Działania Samorządu Województwa Świętokrzyskiego

Podczas czynnego uczestnictwa w XVII Festiwalu Zdrowia w Busku-Zdroju im. Zbigniewa Kociuby, zostały wygłoszone prelekcje nt. „, Jak zaburzenia psychiczne wpływają na choroby serca i inne schorzenia somatyczne” przez lek. med. Andrzeja Pluteckiego i „Zaburzenia ze spektrum autyzmu – charakterystyka oraz wybrane metody pracy terapeutycznej” przez psych. Andrzeja Matuszewskiego.

Na XIX Świętokrzyskich Dożynkach Wojewódzkich w Opatowie, organizowanych przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, Starostę Opatowskiego, Burmistrz Miasta i Gminy Opatów oraz Prezesa Świętokrzyskiej Izby Rolniczej zorganizowano stoisko z materiałami informacyjno-edukacyjnymi z zakresu profilaktyki narkomanii, profilaktyki HIV/AIDS oraz promocji zdrowego stylu życia i odżywiania. Podczas przedsięwzięcia lekarze i terapeuci ze Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii w Morawicy udzielali porad w zakresie uzależnień, możliwości uzyskania oraz szukania pomocy w tym zakresie, a materiały informacyjno-edukacyjne zostały rozpropagowane wśród uczestników dożynek.

Na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii.

W ramach ogłoszonego konkursu ofert, jedno z zadań dotyczyło realizacji programów profilaktycznych pt. *„Wspieranie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej*. Udzielono wsparcia finansowego na realizację programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym programów profilaktyki uniwersalnej.

W celu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym Fundacja HOMINE zrealizowała projekt pn. „Punkt konsultacyjny Bodzentyńska 10”, skierowany do mieszkańców województwa świętokrzyskiego, w tym mieszkańców powiatów: kieleckiego, koneckiego, skarżyskiego, pińczowskiego i włoszczowskiego. Zadanie było skierowane zarówno do młodzieży, jak i dorosłych. Osoby odwiedzające Punkt konsultacyjny, w ramach konsultacji uzyskały wiedzę na temat istniejących zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, w tym NSP oraz odżywek i suplementów diety. Podczas konsultacji uczestnicy dowiedzieli się jak wygląda leczenie osoby chorej – uzależnionej, gdzie uzyskać pomoc w przypadku wystąpienia problemu

z używaniem substancji psychoaktywnych, czym są uzależnienia behawioralne i chemiczne oraz jakie zagrożenia wiążą się z nadużywaniem leków bez recepty. Dodatkowo osoby, które skorzystały z konsultacji, zostały poinstruowane jak zmniejszyć ryzyko wystąpienia zachowań sprzyjających zakażeniom HIV oraz gdzie można wykonać anonimowy test w kierunku wykrycia HIV. Wyjaśniano różnice między HIV i AIDS oraz przekazywano informacje dotyczące innych chorób przenoszonych drogą płciową i krwiopochodną. Priorytetowymi zadaniami Punktu konsultacyjnego były: zapobieganie różnym działaniom ryzykownym, kształtowanie postaw aprobujących abstynencję od substancji psychoaktywnych, pogłębianie wiedzy na temat zdrowotnych, społecznych i prawnych konsekwencji używania substancji psychoaktywnych oraz możliwość uzyskania pomocy. Dyżury w Punkcie konsultacyjnym odbywały się w trzy soboty każdego miesiąca w godzinach 8:00 do 13:00. Dyżur pełniło dwóch terapeutów oraz doradca HIV/AIDS. W sumie zrealizowano 30 dyżurów i udzielono porad 80 osobom. Dodatkowo każda osoba, korzystająca z porad i konsultacji otrzymała pakiet materiałów informacyjnych na temat różnego rodzaju uzależnień oraz zagrożeń takich jak HIV i AIDS.

Ponadto, w następstwie realizacji zadania publicznego pod nazwą: *„Wspieranie działań mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego wśród mieszkańców województwa świętokrzyskiego”* Zarząd Województwa Świętokrzyskiego udzielił wsparcia finansowego dla Fundacji Wychowanie i Profilaktyka im. Jana Pawła II, która zrealizowała projekt „ARCHIPELAG SKARBÓW” (opisany wcześniej).

Stowarzyszenie Pomocy „ARKA NOEGO” z siedzibą w Skarżysku-Kamiennej w ramach zadania publicznego zrealizowało projekt pn. „Wspólny cel”. Projekt, skierowany do dzieci w wieku od 10 do 14 lat, sprawiających problemy wychowawcze oraz ich rodziców, realizowany był w oparciu o Program Wzmacniania Rodziny. Udział w nim wzięło 7 rodziców i 7 dzieci z terenu województwa świętokrzyskiego. W ramach realizowanego projektu zorganizowano cykl 7 sesji podstawowych. Spotkania odbywały się raz w tygodniu, każde z nich trwało po dwie godziny. Podczas pierwszej godziny spotkania rodzice i dzieci pracowały osobno, natomiast druga godzina polegała już na wspólnej pracy. Zajęcia prowadzili trenerzy, którzy wykorzystywali różne metody aktywizujące, takie jak: odgrywanie ról, dyskusje, gry i zabawy, zadania grupowe, filmy itp. Tematy spotkań z rodzicami dotyczyły następujących obszarów: miłości i granic, ustalania zasad domowych, promowania dobrego zachowania, wyciągania konsekwencji, budowania mostów, ochrony przed używaniem substancji psychoaktywnych, zapewnienia pomocy rodzinie w wyjątkowych sytuacjach. Natomiast na spotkaniach dla dzieci poruszano taką

tematykę jak: cele i marzenia, docenianie rodziców, radzenie sobie ze stresem, przestrzeganie zasad, radzenie sobie z presją rówieśniczą, presja rówieśnicza i prawdziwi przyjaciele, proszenie o pomoc innych. Dzięki udziałowi w projekcie doszło do poprawy w zakresie komunikacji pomiędzy dziećmi a rodzicami oraz wzmocnienia więzi pomiędzy nimi. Udział w zajęciach pomógł rodzicom zwiększyć swoje umiejętności wychowawcze oraz efektywniej dyscyplinować dzieci, a także wyznaczać im granice. Dzieciom pokazano jak konstruktywnie radzić sobie ze stresem i presją rówieśniczą oraz jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie różnego rodzaju używek.

Działania podejmowane przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach²¹

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli realizowało zadania wynikające z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii poprzez upowszechnianie rekomendowanych programów profilaktycznych w czasie konferencji pt. „Zdrowo i bezpiecznie na wakacjach”. Miejscem realizacji zadania było Świętokrzyskie Centrum Onkologii w Kielcach, w przedsięwzięciach udział wzięło 38 uczestników, którymi byli pedagodzy szkolni, psychologowie, dyrektorzy szkół, nauczyciele i wychowawcy różnych typów szkół i placówek.

Celem zajęć było podsumowanie działań prozdrowotnych szkół promujących Kodeks Walki z Rakiem oraz usystematyzowanie informacji dotyczących profilaktyki uniwersalnej. Ponadto, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli kurs doskonalący „Przyjaciele Zippiego”, którego celem było przygotowanie nauczycieli do prowadzenia rekomendowanego programu profilaktycznego „Przyjaciele Zippiego”. Kurs odbyło 42 nauczycieli pracujący z dziećmi w wieku 5–9 lat. Miejscem realizacji kursu była Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 3 w Suchedniowie i Szkoła Podstawowa w Szewnie.

Działania podejmowane przez Areszt Śledczy w Kielcach²²

Areszt Śledczy wdrażał i realizował następujące programy readaptacji społecznej:

- „Na zdrowie!”. Celem programu było wyposażenie uczestników w wiedzę na temat szkodliwości zdrowotnych i konsekwencji prawnych wynikających z zażywania

²¹ Dane przekazane przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli

²² Dane przekazane przez Areszt Śledczy w Kielcach

narkotyków. Drugorzędnym celem programu była edukacja osadzonych z zakresu uzależnień behawioralnych. Z programu skorzystało 9 osadzonych mężczyzn.

- „Pokolenie HIV Minus”. Program skierowany było do 23 osadzonych kobiet, którego celem było: pozyskanie przez uczestniczki wiedzy na temat zachowań ryzykownych (również wynikających z zażywania narkotyków), implikujących zakażeń wirusem HIV.

3.8.4. Prowadzenie redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej poprzez zwiększanie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego

Na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii. W ramach ogłoszonego konkursu ofert, jedno z zadań dotyczyło podejmowaniu inicjatyw w zakresie podniesienia poziomu reintegracji społecznej i zawodowej. Przedmiotowe zadanie realizowane było między innymi wśród osób, u których występuje duża możliwość podejmowania zachowań ryzykownych.

W toku realizacji zadania publicznego pt. *„Wspieranie działań mających na celu podniesienie poziomu reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz zapobieganiu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób uzależnionych”*, Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie swoimi działaniami objęło pacjentów Ośrodka Rehabilitacji dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Pałęgach. W ramach realizacji zadania zorganizowano wyjazd integracyjny oraz przeprowadzono warsztaty z doradztwa zawodowego. Realizowany projekt miał na celu pomóc osobom uzależnionym w readaptacji społecznej, przygotować ich do odpowiedzialnego życia w społeczeństwie oraz w rodzinie, nauczenie wartościowego spędzania wolnego czasu, przeciwdziałanie powstawaniu patologiom społecznym. Udzielono wsparcia 31 pacjentom ośrodka w wieku od 15 do 25 roku życia, uzależnionym od substancji psychoaktywnych oraz członkom ich rodzin.

W ramach ogłoszonego przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego otwartego konkursu ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych, jedno z zadań dotyczyło między innymi prowadzenia działalności edukacyjnej oraz wsparcia w zakresie profilaktyki HIV/AIDS.

W toku realizacji zadania publicznego pt. „*Wspieranie działań zapewniających odpowiedni dostęp do informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS skierowanych do różnych grup odbiorców oraz wspieranie działalności punktów informacyjno-konsultacyjnych na terenie województwa świętokrzyskiego*”. W ramach zadania działalność swoją kontynuował Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny w Kielcach przy ul. Karczówkowskiej 36, w którym w każdą środę pełniony był 3 godzinny dyżur dla kobiet w ciąży i ich partnerów. W ramach konsultacji informowano o drogach przenoszenia zakażenia wirusem HIV, profilaktyce wertykalnej HIV, możliwościach leczenia HIV jak i samej choroby AIDS. Dodatkowo edukacja ta została poszerzona o wykonanie bezpłatnego i anonimowego testu na obecność wirusa HIV. W ramach projektu zorganizowano również punkt informacyjno-konsultacyjny w Areszcie Śledczym w Kielcach, w Przychodniach Studenckich oraz przeprowadzono indywidualne konsultacje w Centrum Interwencji Kryzysowej i w Domu Samotnej Matki. W projekcie udział wzięło ok. 150 mężczyzn osadzonych w Areszcie Śledczym, a z indywidualnych konsultacji skorzystało łącznie 11 kobiet.

Zasadniczym celem podjętych działań było podniesienie świadomości osób z wybranych grup na temat dróg przenoszenia zakażenia HIV i konsekwencji dla potomstwa, promowanie badań w kierunku HIV wśród kobiet w ciąży, ich partnerów i aktywnych seksualnie młodych kobiet oraz promowanie bezpiecznych zachowań seksualnych.

Dodatkowo, w toku realizacji zadania, stworzono możliwość skorzystania z profesjonalnego poradnictwa w zakresie HIV/AIDS w ramach działalności Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego w Kielcach. Ponadto, w czasie trwania projektu na terenie Aresztu Śledczego w Kielcach utworzono punkt informacyjno-konsultacyjno -diagnostyczny, którego dyżury miały charakter edukacyjny, a przekazywana wiedza dotyczyła zachowań seksualnie ryzykownych oraz informacji na temat minimalizacji ryzyka narażania się na zakażenie HIV (poprzez tatuaże, kolczykowanie, itp.). Ponadto, w czasie trwania dyżuru istniała możliwość wykonania testu w kierunku HIV.

Podjęte działania przyczyniły się do poprawy dostępności informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS skierowanych do różnych grup odbiorców oraz do wsparcia działalności punktu informacyjno-konsultacyjnego w województwie świętokrzyskim.

Działania realizowane przez Areszt Śledczy w Kielcach

W 2019 r. do Oddziału Terapeutycznego dla Skazanych Uzależnionych od Środków Odurzających lub Psychotropowych w Areszcie Śledczym w Kielcach, przyjętych zostało 69 skazanych. 38 skazanych kontynuowało leczenie (przyjęci do OT w roku 2018 r.). W związku z powyższym, ogółem objętych oddziaływaniami terapeutycznymi w 2019 roku zostało 109 osadzonych uzależnionych, z których największą grupę skazanych stanowiły osoby uzależnione od wielu substancji z tzw. politoksykomania (33 skazanych). Przedział wiekowy skazanych z uzależnieniem, objętych działaniami terapeutycznymi kształtował się w następujący sposób: 19-24 lata to 6 skazanych, 25-29 lat to grupa 20 skazanych, 30-34 lata to 21 skazanych, 35-39 lat to 13 skazanych, 40-44 lata to grupa 6 skazanych, 45-49 lat to 2 skazanych, 55-59 lat to 1 skazany.

Spśród wszystkich przyjętych w 2019 r. pacjentów, 37 osób nigdy wcześniej nie podejmowało leczenia odwykowego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności, 19 osób podejmowało terapię w warunkach wolnościowych.

W 2019 r. w Oddziale Terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonymi umysłowo, psychologowie prowadzą oddziaływania poprzez rozmowy indywidualne z osobami pozbawionymi wolności.

4.8.5. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych

W ramach monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych, zbierano oraz dokonywano syntezy ankiet sprawozdawczych jednostek samorządu terytorialnego z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii z terenu województwa świętokrzyskiego. Przedmiotowa analiza odnosiła się do aktywności samorządów gminnych w obszarze przeciwdziałania problemowi narkomanii oraz działalności w obszarze ograniczania popytu na środki odurzające, substancje psychotropowe i NSP.

Opracowano oraz przesłano do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii ankietę sprawozdawczą z realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w 2019 r.

3.8.6. Informacja dotycząca zwalczania przestępczości narkotykowej przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach w 2019 r.²³

Narkomania jest niebezpiecznym i patologicznym zjawiskiem, które dotyka obecnie wszystkie grupy społeczne, niezależnie od wieku, wykształcenia czy statusu materialnego. Silnie związana jest z innymi problemami społecznymi jak: ubóstwo, bezrobocie, prostytutka czy też inna przestępczość.

Zwalczanie przestępczości narkotykowej jest jednym z priorytetów Policji. Na terenie woj. świętokrzyskiego w tym celu działają wyspecjalizowane struktury policyjne. Ich głównym zadaniem jest dotarcie do grup przestępczych zajmujących się produkcją i rozprowadzaniem narkotyków. W wyniku ich pracy na terenie województwa ograniczono dostępność do wszystkich rodzajów narkotyków w szczególności do marihuany, amfetaminy, haszyszu i nowych środków psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”.

W garnizonie świętokrzyskim działają dwa Wydziały do Walki z Przestępczością Narkotykową tj. w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Kielcach i w Komendzie Miejskiej Policji w Kielcach natomiast w Komendach Powiatowych Policji zespoły, w których policjanci prowadzą bieżące rozpoznanie środowiska dealerów oraz miejsc, gdzie dochodzić może do produkcji, upraw czy sprzedaży narkotyków.

Kwestię odpowiedzialności karnej m.in. za: posiadanie, wprowadzanie do obrotu, udzielanie, uprawę oraz produkcję środków odurzających i substancji psychotropowych ujęto w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2019 r. wszczęto **691** postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe (693 w 2018 r.).

Stwierdzono **1343** przestępstw (1290 w 2018 r.), wskaźnik wykrywalności wyniósł **94,6%** (93,9% w 2018 r.).

²³ Dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach

Tabela 31. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe

	2018 r.	2019 r.
Postępowania wszczęte	693	691
Przestępstwa stwierdzone	1290	1343
Wykrywalność (%)	93,9	94,6

Najwięcej, bo aż 742 zaistniało przestępstw stwierdzonych w zakresie posiadania narkotyków (art. 62 ust. 1 i 3), 18 przypadków posiadania nowych substancji psychoaktywnych (art. 62b ust. 1) oraz 90 przypadków posiadania znacznej ich ilości (art. 62 ust. 2). Ponadto stwierdzono: 306 przestępstw udzielania środków odurzających lub substancji psychotropowych w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 59 w/w ustawy), 90 przestępstw nieodpłatnego udzielania środków odurzających lub substancji psychotropowych innym osobom (art. 58), 33 nielegalne uprawy maku lub konopi (art. 63 ust. 1), 4 przypadki nielegalnego wprowadzania do obrotu narkotyków (art. 56 ust. 1 i 2) oraz 37 przypadków nielegalnego wprowadzania do obrotu znacznej ilości narkotyków (art. 56 ust. 3).

W walce z przestępczością narkotykową w 2019 r. Policja świętokrzyska wykorzystywała 3 psy służbowe wyspecjalizowane do wykrywania zapachów narkotyków, w tym 2 owczarki belgijskie *malinois* w KMP w Kielcach i 1 owczarek niemiecki w KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim. Używane podczas działań psy służbowe wskazywały miejsce przechowywania narkotyków. Jednym z takich przykładów było użycie psa służbowego w dniu 18.04.2019 r., gdzie w wyniku przeszukania mieszkania znajdującego się na terenie powiatu sandomierskiego ujawniono schowane w meblach narkotyki w postaci amfetaminy 113 g.

Skutecznym narzędziem do ujawniania osób będących pod wpływem środków psychoaktywnych są narkotesty będące na wyposażeniu każdej jednostki Policji na terenie województwa. Aby zapewnić bezpieczeństwo na drogach w 2019 r. policjanci z ruchu drogowego na terenie woj. świętokrzyskiego poddali badaniom na działanie środka działającego podobnie do alkoholu 250 kierujących pojazdami. Działania prowadzone były m.in. pod nazwą „Alkohol i narkotyki” i ich głównym celem było eliminowanie z dróg

nietrzeźwych kierujących, jak i osób będących pod wpływem środków działających podobnie do alkoholu a także ograniczenie liczby zdarzeń drogowych.

Policjanci zwalczający przestępczość narkotykową na terenie naszego województwa najczęściej zabezpieczali: marihuanę, amfetaminę, haszysz, tabletki ekstazy oraz konopie indyjskie.

Tabela 32. Ilość zabezpieczonych narkotyków

Rodzaj	Ilość zabezpieczonych narkotyków	
	2018 r.	2019 r.
Marihuana	210,4 kg	160,9 kg
Amfetamina	21,5 kg	13,9 kg
Haszysz	857,3 g	112,3 g
Ekstazy	6966,5 g	802,8 g
Konopie indyjskie	109032 g	185482 g

Ważniejsze realizacje prowadzone przez Policję świętokrzyską

W styczniu 2019 r. blisko 60 kg marihuany o wartości ponad 3 000.000 zł przejęli policjanci z Wydziału do walki z Przestępczością Narkotykową Komendy Miejskiej i Wojewódzkiej Policji w Kielcach. W okolicach Skarżyska–Kamiennej funkcjonariusze zatrzymali do kontroli drogowej dostawczego Mercedesa, którym jechali dwaj mieszkańcy powiatu jędrzejowskiego. Mężczyźni zostali zatrzymani i tymczasowo aresztowani na okres 3 miesięcy.

W maju 2019 r. ostrowieccy kryminalni zatrzymali 25-latkę podejrzanego o posiadanie narkotyków. W mieszkaniu mężczyzny znaleziono 145 gramów amfetaminy, 237 gramów marihuany, ponad 200 tabletek MDMA, a także 15 krzaków konopi innych niż włókniste, które znajdowały się w początkowej fazie wzrostu. Ponadto w mieszkaniu ujawnili akcesoria takie jak waga elektroniczna, kruszarka, szklana fajka wodna, a także nasiona konopi innych niż włókniste. Mężczyźnie przedstawiono trzy zarzuty z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i sąd zdecydował o jego tymczasowym aresztowaniu.

W maju 2019 r. funkcjonariusze z Wydziału do walki z Przestępczością Narkotykową Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach przy wsparciu policjantów z garnizonu śląskiego zlikwidowali plantację blisko 200 konopi innych niż włókniste. Dodatkowo stróże prawa

w jednym z domów w Katowicach zabezpieczyli 3,5 kg suszu roślinnego wstępnie zidentyfikowanego jako marihuana, który został poporcjowany w litrowe słoiki. Zatrzymany 61-latek za swoje nielegalne przedsięwzięcie odpowiedział przed sądem.

W lipcu 2019 r. funkcjonariusze Wydziału do walki z Przystępczością Narkotykową Komendy Wojewódzkiej w Kielcach i Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim zatrzymali 32-latka, podejrzanego o nielegalną uprawę konopi innych niż włókniste. Na 18 uprawach, skrzętnie ukrytych w zalesionych terenach gminy Ćmielów, policjanci zabezpieczyli łącznie 670 krzaków. Mieszkaniec gminy Ćmielów został zatrzymany podczas wycinania krzewów. W samochodzie, którym na miejsce nielegalnej uprawy przyjechał mężczyzna policjanci zabezpieczyli kilkadziesiąt świeżo ściętych krzaków z sąsiedniej plantacji. Zabezpieczone rośliny mogły posłużyć do wytworzenia blisko 15 kg substancji odurzającej. Gdyby narkotyki trafiły do końcowych odbiorców, byłyby warte blisko 600 000 zł. Mężczyzna został doprowadzony do prokuratury, gdzie usłyszał zarzuty posiadania znacznej ilości środków odurzających oraz uprawy konopi innych niż włókniste.

W październiku 2019 r. policjanci z Komisariatu Policji w Rakowie KMP w Kielcach zatrzymali 26-letniego mieszkańca gminy Łagów. W trakcie przeszukania pomieszczeń zajmowanych przez zatrzymanego funkcjonariusze ujawnili 1836 gramów amfetaminy, blisko 550 gramów marihuany oraz 289 tabletek ecstasy. Mężczyzna najprawdopodobniej trudnił się rozprowadzaniem narkotyków. Decyzją ostrowieckiego sądu 26-latek został zatrzymany na 3 miesiące.

W październiku 2019 r. kryminalni ze skarżyskiej komendy prowadzili sprawę przywłaszczenia telefonu komórkowego, utraconego dwa miesiące temu. Śledczy ustalili, że „trefnym” urządzeniem może aktualnie posługiwać się miejscowy 26-latek. Podczas przeszukania jego mieszkania potwierdziły się ustalenia funkcjonariuszy. Odzyskali bowiem utracone mienie. Okazało się, że posługiwanie się cudzym telefonem, to nie jedyny jego występki. Policjanci ujawnili plecak wypełniony zakazanymi substancjami. Wstępne badania wykazały, że w plecaku znajdowało się około 330 gramów amfetaminy oraz około 150 gramów marihuany. Ponadto policjanci zabezpieczyli 4 wagi elektroniczne, mogące służyć do porcjowania narkotyków. Zatrzymany 26-latek został doprowadzony do prokuratury, gdzie usłyszał zarzut posiadania znacznej ilości zakazanych środków. Sąd zastosował wobec mężczyzny środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy.

W październiku 2019 r. funkcjonariusze sandomierskiej komendy zatrzymali 46-letniego mieszkańca miasta, który posiadał znaczną ilość narkotyków. W trakcie

czynności policjanci zabezpieczyli ponad 4500 dilerskich działek oraz kwotę ponad 22 tys. złotych. W miejscu zamieszkania ujawniono ponad 440 gramów białego proszku wstępnie zidentyfikowanego jako amfetamina, 8 gramów suszu roślinnego zakwalifikowanego jako marihuana. Zgromadzony przez śledczych materiał dowodowy pozwolił na przedstawienie mężczyźnie zarzutu posiadania znacznej ilości narkotyków. Na wniosek policjantów i prokuratora zatrzymany został tymczasowo aresztowany. Za popełnione przestępstwo ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii przewiduje karę do lat 10 więzienia.

4. Pomoc społeczna udzielana osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych

Pomoc społeczna umożliwia przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:²⁴ :

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

²⁴Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2020.1876 t.j.)

- 11) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 12) alkoholizmu lub narkomanii;
- 13) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 14) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W 2019 r. w Polsce najwięcej rodzin objęto pomocą społeczną z powodu ubóstwa oraz bezrobocia, co ilustruje poniższa tabela. 33.

4 246 rodzinom udzielono wsparcia z powodu narkomanii.

Tabela 33. Powody przyznawania pomocy społecznej w 2019 – zestawienie ogólne - Polska

powód trudnej sytuacji życiowej		2019 r.		
		liczba rodzin		liczba osób w rodzinach
		ogółem	w tym:	
Lp.	powód trudnej sytuacji życiowej			na wsi
1.	ubóstwo	432 889	181 724	912 471
2.	sieroctwo	707	397	1 821
3.	bezdomność	36 374	6 149	38 637
4.	potrzeba ochrony macierzyństwa	86 013	50 828	418 186
5.	w tym: wielodzietność	54 691	37 328	305 188
6.	bezrobocie	299 133	132 421	744 800
7.	niepełnosprawność	347 516	132 997	612 470
8.	długotrwała lub ciężka choroba	422 653	150 721	742 134
9.	bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	143 434	58 422	459 421
10.	w tym: rodziny niepełne	70 389	25 187	211 546
11.	rodziny wielodzietne	27 044	13 996	150 986
12.	przemoc w rodzinie	14 073	5 020	43 998
13.	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	326	106	735
14.	alkoholizm	64 334	23 500	104 246
15.	narkomania	4 246	676	6 166
16.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	11 526	3 769	16 516
17.	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	650	28	1 763
18.	zdarzenie losowe	6 461	4 371	16 487
19.	sytuacja kryzysowa	7 137	1 794	18 223
20.	klęska żywiołowa lub ekologiczna	2 079	1 723	5 384

Źródło danych: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii

Z powyższych danych wynika, że w 2019 r. z powodu narkomanii pomocy społecznej udzielono 83 rodzinom z terenu woj. świętokrzyskiego.

Tabela 34. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu narkomanii w 2019 r.

Województwo	Narkomania w 2019 r.		
	Liczba rodzin - ogółem	Liczba rodzin – na wsi	Liczba osób w rodzinie
dolnośląskie	565	106	839
kujawsko - pomorskie	312	69	510
lubelskie	137	30	218
lubuskie	214	31	259
łódzkie	258	28	343
małopolskie	136	26	168
mazowieckie	723	66	1 071
opolskie	72	19	116
podkarpackie	63	9	96
podlaskie	95	17	124
pomorskie	328	70	443
śląskie	412	36	605
świętokrzyskie	83	15	119
warmińsko-mazurskie	242	52	329
wielkopolskie	357	63	521
zachodniopomorskie	249	39	405
RAZEM	4 246	676	6 166

Źródło danych – Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, dane ze sprawozdania MPiPS-03-R

Zbliżoną skalę zjawiska obserwuje się w woj. opolskim, podlaskim i podkarpackim. Najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu narkomanii w woj. mazowieckim i dolnośląskim.

Rekomendacje eksperta wojewódzkiego ds. informacji o narkotykach i narkomanii sprzyjające kształtowaniu adekwatnej do sytuacji strategii reagowania na problem narkomanii w województwie świętokrzyskim:

1. Zachęcanie do włączania się w ogólnopolskie kampanie społeczne adresowane tzw. innym grupom docelowym na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia.
2. Zachęcanie do uczestnictwa w różnego rodzaju szkoleniach grup zawodowych, w szczególności takich jak: specjaliści terapii uzależnień i psycholodzy w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz skutecznych interwencji i programów profilaktycznych i leczniczych.
3. Zachęcanie do uczestnictwa w różnego rodzaju szkoleniach nt. strategii rozwiązywania problemów wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP.
4. Zachęcanie do wdrażania programów profilaktyki w miejscach o zwiększonym ryzyku używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP (np. dyskoteki).
5. Zachęcanie do wdrażania programów profilaktyki wskazującej adresowanych do jednostek lub grup wysoce narażonych na czynniki ryzyka, w szczególności do osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP w sposób szkodliwy.
6. Zachęcanie do zapoznania się z systemem rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
7. Zachęcanie do zapoznania się z europejskimi standardami jakości w profilaktyce uzależnień od narkotyków.
8. Zachęcanie do wspierania działań polegających na redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej.
9. Zachęcanie do współpracy instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

Streszczenie:

1. Raport stanowi informację zbiorczą o aktualnych kwestiach związanych z narkomanią na terenie województwa świętokrzyskiego. W dokumencie znalazły się dane pochodzące z/od:

- Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
- Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia,
- podmiotów leczenia uzależnień,
- Komendy Głównej Policji i Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach,
- Aresztu Śledczego w Kielcach,
- Świętokrzyskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Kielcach,
- urzędów miast i gmin z terenu województwa świętokrzyskiego.

2. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020 (Dz. U. 2016 r. poz. 1492) oraz rekomendacjami zawartymi w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020, przeprowadzono zgodnie z metodologią zalecaną przez Europejskie Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii, badania ankietowe w populacji generalnej wśród młodzieży szkolnej:

- » badanie pn. „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2019 r.” miało na celu:
 - pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych,
 - ocenę czynników wpływających na rozpowszechnienie substancji psychoaktywnych.
 - » raport jest opublikowany na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w zakładce: Urząd – Departamenty - Uzależnienie od substancji psychoaktywnych.
3. Świętokrzyski Państwowy Inspektor Sanitarny w Kielcach w 2019 r. prowadził monitoring działań związany z zakazem wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Praca polegała na monitoringu sklepów, które w swojej ofercie mogłyby posiadać tego typu produkty. W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych, w 2019 r. wydano łącznie 18 decyzji i nałożono karę pieniężną w wysokości 20 000 zł:
- » w 2019 r. do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych wpłynęło łącznie 21 zgłoszeń przypadków zatruc środkówami zastępczymi.

4. W zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim realizacja świadczeń zdrowotnych w 2019 roku udzielana była w trybie opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej:
 - » największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol odnotowano w Klasztorze Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) z siedzibą w Chęcinach - zrealizowana wartość: 295 090,25 zł,
 - » największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych odnotowano w Stowarzyszeniu MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej - zrealizowana wartość: 768 318,81 zł,
 - » największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu zrealizowano w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach - zrealizowana wartość 253 688,47 zł,
 - » liczba osób objętych programem metadonowym wyniosła 39 osób,
 - » z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2019 r. pracowało łącznie 73 osoby.
5. Na terenie województwa świętokrzyskiego odnotowano 11 osób zakażonych wirusem HIV. Nie zarejestrowano zachorowań na AIDS i zgonów z tego powodu.
6. Wzrosła liczba leczonych w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego:
 - » największą liczbę leczonych odnotowano z powodu zespół uzależnienia i zespół abstynencyjnego spowodowanego przyjmowaniem kilku substancji psychoaktywnych.
7. W 2018 r. w województwie świętokrzyskim nie odnotowano żadnego przypadku zgonu z powodu przedawkowania narkotyków.
8. W 2019 r. z powodu narkomanii pomocy społecznej udzielono 83 rodzinom z terenu woj. świętokrzyskiego.
9. Działania związane z przeciwdziałaniem narkomanii są realizowane przez wszystkich partnerów wymienionych w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020 w zakresach wynikających z instytucjonalnych kompetencji.

Aneks

Spis tabel

Tabela 1.	Rozpowszechnienie palenia tytoniu.....	8
Tabela 2.	Rozpowszechnienie spożywania napojów alkoholowych.....	9
Tabela 3.	Napoje alkoholowe pite podczas ostatniej okazji.....	9
Tabela 4.	Silne upicie się tzn. wypicie tyle, żeby np. zataczać się, bełkotać, nie pamiętać co się działo.....	9
Tabela 5.	Rozpowszechnienie używania substancji kiedykolwiek w życiu.....	10
Tabela 6.	Rozpowszechnienie używania leków z przepisu lekarza.....	11
Tabela 7.	Źródła zakupu dopalaczy.....	11
Tabela 8.	Rozpowszechnienie używanie „dopalaczy”.....	12
Tabela 9.	Oczekiwania respondentów wobec alkoholu.....	12
Tabela 10.	Doświadczenia poszczególnych problemów związanych z piciem alkoholu, używaniem narkotyków oraz bez związku z używaniem substancji w czasie ostatnich 12 miesięcy.....	13
Tabela 11.	Ocena dostępności poszczególnych substancji psychoaktywnych.....	14
Tabela 12.	Ekspozycja na propozycje poszczególnych substancji.....	15
Tabela 13.	Miejsca, gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz.....	16
Tabela 14.	Ocena ryzyka związanego z używaniem poszczególnych substancji psychoaktywnych.....	16
Tabela 15.	Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem.....	17
Tabela 16.	Picie napojów alkoholowych kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem.....	18
Tabela 17.	Używanie substancji kiedykolwiek w życiu.....	18
Tabela 18.	Używanie dopalaczy kiedykolwiek w życiu, w czasie ostatnich 12 miesięcy oraz w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem.....	20
Tabela 19.	Miejsca gdzie można łatwo kupić marihuanę lub haszysz.....	20
Tabela 20.	Zatrucia tzw. „dopalaczami” na terenie województwa świętokrzyskiego.....	22
Tabela 21.	Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych - 2019 r.....	24
Tabela 22.	Ilość pacjentów uczestniczących w programie metadonowym wg miejsca	

zamieszkania.....	26
Tabela 23. Kadra pracująca z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych.	27
Tabela 24. Dane dot. poradni leczenia uzależnień dla dorosłych.....	34
Tabela 25. Dane dot. poradni leczenia uzależnień dla nieletnich.....	34
Tabela 26. Dane z uwzględnieniem wieku i płci osób leczonych w Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenie MONAR Kielce.....	37
Tabela 27. Liczba przypadków zarejestrowanych w latach 2018 – 2019 wg województw.....	37
Tabela 28. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni ogółem.....	39
Tabela 29. Leczeni w poradniach odwykowych na zaburzenia spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych wg rozpoznania zasadniczego, leczeni po raz pierwszy.....	41
Tabela 30. Liczby zgonów z powodu przedawkowania narkotyków.....	42
Tabela 31. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe...	69
Tabela 32. Ilość zabezpieczonych narkotyków.....	70
Tabela 33. Powody przyznawania pomocy społecznej w 2019 – zestawienie ogólne – Polska.....	74
Tabela 34. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu narkomanii w 2019 r.....	75

Spis wykresów

Wykres 1.	Gminne programy przeciwdziałania uzależnieniom	43
Wykres 2.	Działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w lokalnych samorządach	45
Wykres 3.	Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii	46
Wykres 4.	Działania profilaktyczne	47
Wykres 5.	Realizacja programów rekomendowanych	48
Wykres 6.	Bariery utrudniające wdrażanie programów rekomendowanych	50
Wykres 7.	Opinie nt. strony internetowej programów rekomendowanych	50
Wykres 8.	Najczęstsze rodzaje badań wykonywanych w lokalnych samorządach	52
Wykres 9.	Zadania własne gminy w ramach przeciwdziałania narkomanii	53

